

F568/a

1987 DEC

3

VH

AZ ORVOSI KÖNYVTÁROS

1987

27.évf.

3

ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI INFORMÁCIÓS INTÉZET
ÉS KÖNYVTÁR BUDAPEST

CONTENTS AND SUMMARIES IN ENGLISH
СОДЕРЖАНИЕ И РЕЗЮМЕ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ

A Z

ORVOSI KÖNYVTÁROS

Medical Librarian

Медицинский Библиотекарь

1987

27.évf.

3.szám

ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI INFORMÁCIÓS INTÉZET
ÉS KÖNYVTÁR
Budapest

Felelős szerkesztő:

Szerkesztő:

Szerkesztőség:

dr FEDINECZ Sándor

dr BENDA Mária

Országos Orvostudományi Információs
Intézet és Könyvtár

Budapest, VIII., Szentkirályi u.21.

Tel.: 343-789

Számunk munkatársai: dr BODOSI Mihály, a Somogy megyei Kórház-Rendelőintézet ny. főorvosa, Kaposvár; dr ARATÓ Lászlóné LUX Ágnes, az OIK munkatársa, Budapest; KOZMA Zoltánné, a Somogy megyei Kórház-Rendelőintézet Arató Miklós Orvosi Könyvtárának vezetője, Kaposvár; NAGY Gyuláné, a Somogy megyei Kórház-Rendelőintézet Arató Miklós Orvosi Könyvtárának munkatársa, Kaposvár; dr JANTSITS Gabriella, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem II. Szemészeti Klinikájának könyvtárosa, Budapest; dr KOLTAY Tibor, az Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár tudományos munkatársa; HANSÁGI Tivadarné, a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár és Dokumentációs Szolgálatának munkatársa, Budapest; KOVÁCS Katalin, az Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár módszertani instruktora, Budapest.

HU ISSN 0030-6010

Felelős kiadó: dr Fedinecz Sándor

Készült: az Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár
Sokszorosító Osztályán

Felelős vezető: Selmeczi Nándor

Pld.szám: 300 B/5, 1987.

Contents

Page

Conferences, meetings

Anniversary of M. Arató Medical Library in Somogy Region	154
Mihály Bodosi: The past of the Medical Library of the County	158
Ágnes Arató-Lux: Foundation of the Library and its first ten years.	167
Terézia Kozma: What promotes a development of a hospital library?.	172
M. Nagy: Formation of the journal holdings	178
Discussion	184

Correspondence of our librarians

Tibor Koltay: Information - sentence - context	188
Judit Hansági: Complete revision of the holdings of the Library and Documentation Dept. of the Central Statistical Bureau	192
Katalin Kovács: Interlibrary cooperation in Hungary.	211
Annual report on the work of the National Institute for Medical Information and Library performed in 1986.	215

Publications - news270

СОДЕРЖАНИЕ

Конференции - заседания

Юбилей Медицинской Библиотеки им. Миклоша Арато в обл. Шомодь . .	154
Михай Бодоши: Воспоминания о прошлом областной меди- цинской библиотеки.	158
Агнеш Арато-Лукс: Основание библиотеки и ее первое десятилетие	167
Терезия Козма: Что движет вперед развитие библиотеки?	172
Марта Надь: Формирование журнальных фондов.	178
Дискуссия	184

Корреспонденция наших библиотекарей

Тибор Колтаи: Содержание, предложение, текст.	188
Юдит Ханшаги: Полная ревизия библиотечного фонда Библи- отеки и Документационной Службы Центрального Статистического Бюро, Будапешт.	192
Каталин Ковач: Межбиблиотечное сотрудничество в Венгрии . . .	211
Отчет Центрального Института по Медицинской Информации по работе, проделанной за 1986г.	215

Сообщения - Новости	270
-------------------------------	-----

xx

K o n f e r e n c i á k - É r t e k e z l e t e k

xx

M e g h í v ó

a Somogy megyei Tanács Kórház-rendelőintézet
Arató Miklós Orvosi Könyvtárának

1986. október 27-én tartandó

JUBILEUMI

ünnepségére

alapításának 25. évfordulója alkalmából

Kaposvár, 1986.

Program:

D.e. 11 órákor

Kiállítás a könyvtár könyveiből

Baráti beszélgetés a könyvtárban

D.u. 14 Órákor - a tanácsteremben

Megnyitó: Dr Varga Levente

főigazgató főorvos

Előadások:

1. Emlékezés a megye orvosi könyvtárainak múltjára

Előadó: dr Bódosi Mihály ny. főorvos

2. A könyvtár alapítása és az első évtized

Előadó: dr Arató Lászlóné Lux Ágnes

az OIK munkatársa

3. Mi viszi előbbre egy kórház szakkönyvtárügyét?

Előadó: Kozma Zoltánné alközpontvezető

4. Folyóiratállományunk alakulása

Előadó: dr Nagy Gyuláné könyvtáros

5. Hozzászólások

Jubielumi ünnepség a
Somogy megyei Arató Miklós Orvosi Könyvtárban

1986. október 27-én ünnepi ülésre gyűltek össze a kórház orvosi könyvtárában. Az ülést megelőző baráti beszélgetést a könyvtár életéből összeállított dokumentumok, régi könyvek, valamint a legújabb könyvvásárlásokból készített kiállítás tette színessé.

A vendégek közt volt az alapító özvegye, dr. Arató Miklósné és gyermekei, az első - úttörő munkát végzett könyvtáros -, dr. Arató Lászlóné Lux Ágnes, Wallner Jenő; dr. Jantsits Gabriella, az első szakmai instruktorként, valamint a Dél-dunántúli Regionális Központ képviselőjeként dr. Ruzsás Lajosné, a POTE Központi Könyvtárának igazgatója, dr. Földvári Rózsa igazgatóhelyettes, Szekszárdról Beniczky Gáborné, alközpontvezető, Zalaegerszegről Buzsáky Katalin megbízott könyvtárvezető, valamint a Somogy megyei tagkönyvtárosok.

A vendégeket dr. Boros György könyvtári szaktanácsadó köszöntötte. Az ünnepi megnyitót dr. Varga Levente főigazgató-főorvos mondta el, aki hangsúlyozta, hogy a kórházban folyó tudományos kutatómunka nélkülözhetetlen eszköze a könyvtár, melynek fenntartására és évi gyarapítására több mint egymillió forintot fordítanak.

Ezt követően dr. Bodosi Mihály nyugalmazott főigazgató-főorvos helyettes "Emlékezés a megye orvosi könyvtárainak múltjára" címmel tartott előadást. A könyvtár alapításáról és az első évtizedről dr. Arató Lászlóné, Lux Ágnes beszélt.

Dr. Jantsits Gabriella az orvosi könyvtárhálózat kialakulásáról beszélt. Az orvosi könyvtár vezetője, Kozma Zoltánné "Mi viszi előbbre egy kórház szakkönyvtárügyét?" címmel tartott előadást.

"Foyóiratállományunk alakulása a fenti gondolatok jegyében" címmel dr. Nagy Gyuláné könyvtáros elemezte a könyvtár folyóiratállományát.

x x x

Az előadások egy részének szövege megjelent a Somogyi Könyvtárak című folyóirat 1986. 2. számában.

On 27th of October in 1986 the 25th Anniversary of the hospital medical library was held in Kaposvár, County Somogy.

The leaders of the hospital, the widow of dr. Miklós Arató who was the director of the hospital and the founder of the library participated at the ceremony.

There were the predecessors of the librarians and the medical adviser, and the methodological instructors of the National Institute for Medical Information and Library. We present the abstracts of the lectures delivered at the ceremony.

27 октября 1986г. в одном из областных центров страны - г. Капошвар - был отмечен 25-летний юбилей больничной медицинской библиотеки. На торжественной церемонии, кроме руководства больницы, присутствовала вдова бывшего директора больницы кто был основателем библиотеки Миклоша Арато, предшественники теперешних библиотекарей, бывший медицинский Советник, и методический инструктор Центрального Института Медицинской Информации.

Ниже приводится краткий текст сделанных докладов.

Emlékezés a megye orvosi könyvtárainak múltjára

BODOSI Mihály

ny. főorvos,

Kaposvár

A megyei orvosi szakkönyvtár felépítésének és megnyitásának 25. évfordulója szerencsésen egybe esik két jelentős korábbi esemény kerek évfordulójával.

130 évvel ezelőtt: 1856-ban alakult meg Kaposváron az "Orvosok és Gyógyszerészek Könyvtára", melynek a mai könyvtárunk a leszármazottja.

A másik évforduló arra a 100 évvel ezelőtti eseményre emlékeztet, amikor a sokat hányódott szakkönyvtár véglegesen a kórházunkba került.

E könyvtár szervezésének első emléke 135 éves, amikor dr. Csorba József, a vármegye 34 éven át hűséggel szolgáló főorvosa lemondott hivataláról, nagy gonddal gyűjtött könyveiből 262 kötet orvosi, más természettudományi és filozófiai munkákat helyezett letétbe az akkor már második éve lezárva tartott vármegyei könyvtár gondnokánál, azzal a meghagyással, hogy "ha elmúlnak a mostani gyötrelmes évek és újra szárnyalhat a magyar szellem", akkor ezek a könyvek alapját képezzék a régen tervezett orvos-gyógyszerész szakkönyvtárnak.

A tudományos körökben is tekintélyes, akadémikus főorvos az orvosi könyvtár szükségességét már jóval korábban érlelte gondolataiban. Az 1838-ban, "A tapasztalásról az orvosi munkában" címmel közreadott értekezésében, később a "Homeopathiáról őszintén", című vitairatában ismételtén hangoztatta, hogy a tapasztalatoknak szaklapokban, könyvekben, szakkönyvtárakban összegyűjtése és használatba adása az orvosképzés és a továbbképzés legegyszerűbb, leghasznosabb formája.

Nyomorúságos idők voltak akkoriban, amikor a vármegyének csak egy fizetett orvosa volt, a járásorvosok csupán tiszteletdíjért és hivatali címükért végezték a nehéz közegészségügyi munkát. Tiszteletdíjuk évi mértéke a megyei hajdú vagy porkoláb évi fizetésével

volt azonos. Nem véletlenül kerültek a fizetési jegyzéken a "szolgák" kategóriába. Ilyen viszonyok mellett nem lehetett elvárni egyetlen orvostól sem, hogy rendszeresen vásároljon szakkönyveket és fizessen elő a szakmai folyóiratokra. Ez is egyik indítéka volt Csorba bölcs kezdeményezésének.

Csorba távozása után, a Bach-korszak első éveiben 1855-ig nem volt a vármegyének kinevezett főorvosa. Abban az évben nevezték ki a 35 éves, nagy műveltségű, akkor már 19 tudományos közleménnyel jeleskedő, mohácsi járásorvost: Wehli Ferdinánd Alajost főorvossá. Wehli azonnal felismerte elődje kezdeményezésének értékét, ami nagyon jól illett nagyvonalú vezetői terveibe. Nem kevesebbre vállalkozott, mint arra, hogy a megyéje egészségügyét az európai szint közelébe emelje, minél több egyetemet végzett orvost és gyógyszerészt telepítsen le, kiépítse a körorvosi és gyógyszerertári hálózatot, megerősítse a járványvédelmet és bővítse a szép kórházat.

Ilyen merész törekvés a nemzeti elnyomás legsötétebb időszakában szinte kilátástalan ábrándnak látszott. Wehli azonban nagy bátorsággal és tudományos alapossággal kidolgozott terveit, abban az orvosi-gyógyszerészeti könyvtár szervezését is, személyesen kívánta a befolyásos kerületi főnöknek gróf Ambrózynek átnyújtani azt remélve, hogy indokolásában lehetősége lesz arra, hogy elmondja véleményét a közegészségügyi helyzet súlyosságáról és a teljes elzártság várható következményeiről.

Ambrózy nemcsak türelemmel és egyetértéssel hallgatta meg az információi szerint is tehetséges fiatal főorvost, hanem támogatását is ígérte törekvéseihez. Mégis, a császári jól idomított bürokrácia csaknem egy évig labdázott a beadvánnyal, nagyon alaposan és sokirányúan megvitatták a szakkönyvtár alapítási okmányát, újra és újra átfésülték és véleményeztették a "Katalog"-ban felsorolt, Wehli adományával 360 kötetre növekedett könyveket és folyóiratokat. Mindezekelőtt a filozófiai munkákat emelték ki azokból, nem kímélve a klasszikusokat sem. Eltávolítottak minden, nem orvosi tárgyú munkát, míg végre az eredeti állomány felével 1856 őszén - 130 évvel ezelőtt - engedélyt adtak arra, hogy Wehli személyi és hivatali állásának garanciája mellett az engedélyezett 162 kötettel megnyithassák a szigorúan zárt körben működő könyvtárat a szakemberek előtt.

A könyvtári szabályzat szerint a tagok évi 5 ezüst forint tagdíj ellenében kölcsönözhettek az állományból. Az első bevétel 162 forintjából azonnal három folyóíratra fizettek elő, a Tudományos Közleményekre, a Zeitschrift für Natur und Heilkunde-ra, és az akkor hirdetett Orvosi Hetilapra, amely a következő év júniusában kapott csak megjelenési engedélyt. A maradékból néhány új kiadású, német nyelvű szakmunkát vásároltak.

A vásárolt és a katalógusban felsorolt könyvek, néhány kivétellel latin és német nyelvűek voltak, ami azért nem kifogásolható, mert jóideig a latin volt a hivatalos nyelv, csak az utóbbi években váltotta fel a német. Az egyetemi oktatásban is a latin és a német volt az általános oktatási és vizaganyelv, csak a reformkor végén kezdték az előadások egy részét magyar nyelven is elmondani, amikor már az országgyűlés nyelve is a magyar lett. Somogyban a letelepedő orvostól, gyógyszerésztől még a szerb-horvát nyelv tudását is megkövetelték.

Figyelmet keltő tény ez azoknak a mai orvos-, és medikus-fiataloknak, akik tudásukkal kérkedve olykor lekicsinylő megjegyzéseket tesznek a 150 évvel ezelőtti kollégáik képzettségéről, tájékozottságáról, szakmai ismereteiről. Az alábbi adatok az egészségügyi dolgozók 1852. évi összeírásából valók.

A Somogyban gyakorlatot folytató 49 orvostól és gyógyszerészből a négy megkívánt nyelven felül, heten a cseh vagy szlovák, tizenketten angol, tizenegyen a francia, hárman az olasz nyelvet beszélték. A nyolc járási bába a magyar mellett a németet és a horvátot is beszélt. Csorba főorvos 6 nyelven beszélt, Wehli a pályázati kérvényébe 5 nyelv tudását sorolta fel. Ez még az ő esetükben sem tekinthető különlegesnek, mert abban az időben a tanuló medikusok, ha csak tehették, instruktornak, tanulótársnak szegődtek a földbirtokosok gyermekei mellé. A tanítási szünetekben a családdal együtt utaztak külföldre. A nyelvtanulás sikere érdekében akkor általános szabály volt, hogy ahol megfordultak, mindig a használt nyelven kellett beszélni.

Az engedélyezett könyvtár betöltötte szerpét, ügyesen gazdálkodtak, az állomány gyorsan gyarapodott, mert a vásárlások mellett

adományokat is gyűjtöttek, sőt visszacsempészték azokat a könyveket is, amelyeket a cenzorok kigyomláltak az állományból.

Minden zavartalanul ment 1860 tavaszáig, amikor eléggé váratlanul, 40 éves korában, meghalt Wehli főorvos. A személyi garanciával működő, akkor már 500 kötetes könyvtárat azonnal bezárták, figyelmet sem fordítva arra, hogy az állomány kétharmada kölcsönzött volt. Az orvosok a felületességet ez alkalommal jónéven vették, mert a kinnmaradt könyveket egymás között cserélni lehetett a gyógyszerészek közvetítésével.

Az 1860-61. évek politikai változásai, a kérész életű megyei alkotmányosság idején, a könyvtár rendezésére nem került sor, de gazdája sem volt, mert a kényszerrel kinevezett Visy Pál főorvos öt éves szolgálati ideje alatt nem is tudott a megyeszékhelyre költözni, mert a főorvosi lakást a csendőrség foglalta el. Visy főorvos kiskorpádi birtokáról irányította a vármegye egészségügyét.

A kiegészítés után 1868-ban első ízben alkotmányosan megválasztott főorvos: Paray János is még másfél évig Sárdon kellett maradjon. Ebben az időben telepedett le Kaposváron Szigethy Gyula János uradalmi orvos, akinek személyében Paray kitűnő segítőtársra talált, a könyvtár ügyeinek rendezésében is.

Szigethy az említett főorvosokhoz hasonlóan széles nyelvtudással rendelkező, a könyveket szerető orvos volt, aki műveltsége nagy részét az említett úton, mint mágnásgyermek mellett tanuló társ szereztte. Ezeknek a kapcsolatoknak a révén került Somogyba. Paray kérésére vállalta, hogy rendbehozza a könyvtárat s ígéretéhez híven egy ideig azon fáradozott, hogy összegyűjtse a kinnmaradt könyveket. Hamar rájött azonban arra, hogy ez értelmetlen törekvés, mert azok vagy elvesztek, vagy olyan rossz állapotban voltak, hogy jobbnak látta megváltási díjat kérni helyettük. Az ezekből begyűlt pénzből azonnal megújította 3 folyóirat előfizetését.

Munkáját megszakította a kórházigazgatóságnak, dr Töltényi Jánosnak 52 éves korában infarktus következtébeni halála, akinek még abban az évben utódjává nevezték ki.

A kórház átvétele, terveinek elindítása egy időre annyira lekötötték, hogy csak 1872-ben láthatott újra a könyvtár szervezéséhez.

Miközben kezdetleges körülmények között is megindította a kölcsönző munkát, a két vezetőt újszerű problémák foglalkoztatták. A megyében 12 év alatt háromszorosára nőtt az orvosok-gyógyszerészek száma, felbomlott az eredményesen működő körorvosi rendszer, a szakmai és hatásköri viták élesedtek. Az ezeket érzékelő vezetők a könyvtári kereteket meghaladó szervezésre: Orvos-gyógyszerész Egyesület megalakítására tettek javaslatot, amelynek keretei között kívánták a könyvtárat is működtetni. A javaslatot elfogadták szakmai körökben, de az egyesületi működéstől elszokott viszonyok között a megalakulás alkotmányos követelményei miatt az egyesület hivatalosan csak 1874-ben alakulhatott meg, a belügyminiszteri pecsét csak 1876-ban került az alapszabályzatra.

Szigethy azonban a könyvtárat újjászervezte, tagokat toborzott, adományokat gyűjtött s a félig illegálisan szedett tagdíjakból olyan ügyesen gazdálkodott, hogy az állományt 600 fölé fejlesztette és 5 szakfolyóiratot is rendelt.

1886-ig egyre több nehézséggel az elhelyezés miatt, de ütemesen növekedve, a kötetszám már túlhaladta az 1000 kötetet.

1886-ban a kórház az anyaépület nyugati végéhez csatlakozó szárnyépülettel gyarapodott, a mai egészségügyi szakiskola épületével, melyet Szigethy felajánlott a könyvtár elhelyezésére, s amit az egyesület örömmel fogadott. Az épület földszintjén, a felvételi irodában, négy nagy szekrényben helyezték el az 1000 kötetes könyvtárat, mely ezen a helyén 18 éven át működött.

1900 decemberében 60 éves korában, meghalt a kórháznak és a könyvtárnak 30 éven át hűséges őre. Őt szerencsére Sándor fia követte az igazgatói székben, aki a könyvtárat is apjához hasonló szeretettel és gondossággal vette oltalmába.

1904-ben elkészült az új igazgatósági épület, a mai szájsebészeti épülete, ahol Szigethy igazgató az eddiginél alkalmasabb helyet talált a könyvtár számára. Irodájába költöztette át a saját könyveivel kiegészített, ekkor már 1600 kötetes állományt.

A világháború kitöréséig még két értékes adománnyal gyarapodott a könyvtár, mert a város nyugdíjba vonult főorvosa, dr. Polányi Lajos, majd a vármegyei főorvos, dr. Szaplanczay Mándó együtt 270 kötettel gyarapították.

1919-ben a vármegye direktóriuma az egyesületek működését felfüggesztette, közöttük az Orvos-gyógyszerész egyesületet is. Szigethy azt kérte, hogy a szakkönyvtárat adják a kórház kezelésébe. Erre az engedélyt megkapva azt hivatalosan a kórház tulajdonába vették, a továbbiakban a gyarapítását költségvetésileg is biztosították.

1922-ben új szakmai egyesülés jött létre: az Orvosszövetség. Ez már nem tarott igényt a könyvtárra, de arra ígéretet tett, hogy anyagilag rendszeresen támogatja. Ebből azonban csak néhány alkalmi támogatás maradt. 1926-ban a csaknem 2000 kötetre növekedett könyvtár újra költözött, az akkor elkészült szemészeti osztály ebédlőjébe, ahol a tudományos üléseket is tartották. A könyvtár őrizetét, és a könyvtárosi teendőik végzését dr Erdős Üdön szemész főorvos vette át, aki azt elődeihez méltó igyekezettel gondozta, mint igazgatóhelyettes hivatalból is sokat tett fejlesztéséért. A súlyos gazdasági helyzet azonban látványos gyarapodást nem tett lehetővé. Két szomorú esemény mégis növelte az állományt.

1935-ben meghalt Szigethy igazgató, akinek 207 kötet orvosi könyveit a család a kórháznak adományozta. Az őt követő Rutich Jenő igazgató 1938-ban meghalt. Az ő, javarészből belgyógyászati könyveit fivére ajándékozta a belgyógyászati osztálynak. Ez az állomány, mely a legfrissebb irodalmat is tartalmazta, teljes épségben vészelte át a háborút a biztonságos főorvosi szobában. A Szigethy hagyatéknak 80 %-a viszont elveszett.

1944 decemberében, a felszabadító szovjet hadsereg városparancsnoka utasította a kórházigazgatót, hogy a kórház déli épületeit, az anyaépületet, a szemészetet és az igazgatóságot a lakásokkal együtt 48 óra alatt üríttesse ki és adja át a szovjet csapatoknak, akik tábori kórház céljára veszik igénybe.

A váratlan és rövid határidejű költözést a gyakori légiriadók, az esős rossz idő, személyzet hiánya, a befogadó részek túlszűfolt-sága, nem kisebb mértékben a szállító eszközök hiánya és a szervezetlenség is nehezítették. A könyvtárat csak az utolsó órában sikerült átmenteni. A könyvek rendezetlenül a belgyógyászat, a gazdasági épület és az elmeosztály pincéibe kerültek és itt is maradtak csaknem két éven át számbavétel nélkül. Az átköltözéskor a nyilvántartá-

sok, kölcsönzési naplók sok más irattal együtt elvesztek. Senki sem tudja ma már megmondani, hogy hány könyv veszett el ebben a zűrzavarban. A könyvtár sorsát még egy súlyos tragédia árnyékolta be, hogy Erdős főorvost 1944-ben munkaszolgálatra rendelték be. Ő aki mindent tudott a könyvtárról, többé nem is tért vissza.

1946-ban az osztályok sürgetésére B.Nagy Géza igazgató utasítást adott a könyvek védett elhelyezésére. A könyvek egy részével a belgyógyászati könyvtárt egészítették ki, a többit a gazdasági épület földszinti két termében elhelyezett könyvszekrényekbe zsúfolták be, rendezés nélkül. Az 1941 óta összegyűlt kötetlen folyóiratok hatalmas tömege kötegelt állapotban továbbra is a pincében maradt, azoknak a kötésére csak 1952-ben került sor a vm-főorvos intézkedése folytán, aki akkor adott engedélyt először külföldi folyóiratok megrendelésének felújítására.

1953-ban a kórházigazgató megbízta dr Bodosi Mihályt, hogy az addig lezárva tartott könyvállományt vegye nyilvántartásba és tegyen javaslatot arra, mely könyveket lehet az osztályok őrzetébe adni. Ebbe a számbavételbe kapcsolódott be dr. Arató Miklós, a központi laboratórium új főorvosa. Közös készítették el az első tájékoztató katalógust, amely a folyóiratokkal együtt több mint 3000 kötetet tartalmazott. Közös munkájuk volt az a távlati fejlesztési, beszerzési terv is, amelyben első alkalommal szerepel az önálló könyvtár megszervezésének igénye.

Arató Miklóst még abban az évben igazgatóhelyettesé nevezték ki, így hatáskörébe került a könyvtár felügyelet is. Ezzel került a könyvtárfejlesztés ügye arra a pályára, amelynek eredménye az 1961. évi megnyitás és az ezt követő impozáns fejlődés lett.

The past of the medical libraries of the county

Mihály Bodosi

"The Library of Physicians and Pharmaceuts" was founded in Kaposvár 130 years ago in 1856. 100 years ago the holdings became the possession of the Hospital. Dr. József Csorba, the chief Physician of the County collected special literature (262 issues) and deposited it. His follower, F.A. Wehli expanded the holdings to 360 volumes, made a register and obtained permission from the court in Wien to open the library.

They could subscribe for only 3 journals and buy some books (in German and Latin).

The development of the library at that time depended upon its patrons; however, in 1886 its holdings consisted of 1 000 volumes and the holdings were placed in the building of the Hospital.

The library survived the World War I and II, the air-raids and removings, until in 1961 it was placed in the County Hospital in Kaposvár. The history of Kaposvár Medical Library depicts the history of the country of that period.

Воспоминания о прошлом областной медицинской библиотеки

Михай Бодоши

В 1856г., 130 лет назад в г.Капошвар образовалась библиотека "Врачей и фармацевтов", которая была предшественницей настоящей библиотеки. 100 лет назад собрание книг перешло в собственность больницы. Д-р. Йозеф Чорба, главный врач области, собирал специальную литературу в течение многих лет (262 тома) и затем передал на хранение Области. Его последователь, Д-р Ф.А.Вейли расширил собрание книг до 360 томов, привел в порядок каталог и получил разрешение венского Двора на открытие медицинской библиотеки.

В то время выписывали только три журнала и купили несколько книг (в основном, на немецком и латинском языках).

Дальнейшее развитие библиотеки было неравномерным и зависело от меценатов, несмотря на это в 1886г. в библиотеке насчитывалось 1000 томов и фонд ее размещался в здании больницы.

Библиотека пережила 1-ю и 2-ю Мировую войну, воздушные тревоги, переезды, пока, наконец, в 1961г. не разместилась в здании главной областной больницы. Полная трудностей история медицинской библиотеки г. Капошвар отражает историю всего государства за этот период.

~~~~~

A könyvtár alapítása és az első évtized

ARATÓ Lászlóné LUX Ágnes

Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár
Budapest

Kedves Hallgatóim!

Mélyen tisztelt Ünneplő Közönség!

A Megyei Kórház "Arató Miklós" Orvosi Könyvtára huszonöt éves. Huszonöt év, egy negyed évszázad, komoly forduló, nemcsak Petőfi halhatatlan soraiban "Hogy vállamon huszonöt év van már...", de a manapság, sajnos, egyre ritkább tartós házasságoknál már az ezüstlakodalom mérföldköve és mindenképpen megérdemli, hogy "Emlékezzünk régiekről Scythiából kijöttekről, magyaroknak eleikről és azok vitézségükről.", ahogy legrégibb históriás énekünk mondja.

Huszonöt éve, hogy létrejött tervszerű és szívós küzdelem után a kórház központi orvosi könyvtára. Sem állományvédelmi, sem dokumentációs szempontból nem volt végső megoldás, amely a régebbi központi könyvtár 1955-ben történt szétagolásával oldotta meg a helyhiányt. Az általános és határterületi folyóiratok elérése nehézkes, időtrabló manőverekbe került, az új könyvekről nem is beszélve, mert az illetékes osztály megkapta és többé alig volt hozzáférhető. A helyzet az évi gyarapodással egyre nehezebb lett.

Végül dr. Arató Miklós igazgató bölcs előrelátással és szívós akaraterővel, nem utolsósorban pedig a tudományos haladás és a szakirodalom iránti olthatatlan lelkesedéssel megteremtette a központi könyvtár lehetőségét. Az akkor már 115 éves kórház összegyűlt szakirodalmi anyaga megérdemelte ezt az erőfeszítést. Igazgatónk előrelátását élénken illusztrálja, hogy a többi megyei kórház követi a jó példát, néhol elég lassú tempóban, de nem egy helyen az itt látottakon felbuzdulva.

A hatalmas, mennyezetig polcokkal beépített terem csendjével és nyugalmaival a tudomány szeretetének és tiszteletének olyan magával-

ragadó összehatását adja, amely alól sem a futó látogatók, sem a könyvtári szakemberek, de törzsvendégeink sem tudnak szabadulni.

1961-ben a művelődésügyi miniszter az egészségügyi miniszterrel egyetértésben elrendelte az orvosi szakkönyvtári hálózat megszervezését megyék szerint 19 alközponttal az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ irányítása alatt. Ez volt az ODK utóda és jelenlegi címén, Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár, azaz OIK elődje. 1962 februárjában itt tartotta ülését az Országos Orvostudományi Könyvtárügyi Tanács a Központ, dr Székely Sándor igazgató vezetésével, és a négy Orvostudományi Egyetem képviselőinek a részvételével. Valamennyien elismeréssel adóztak az akkor már javában működő könyvtárunk külső és belső értékeinek. Többek között Pécsről Szentágothai János professzor volt itt, az MTA későbbi elnöke, de eljött a legszebb és az igazán patinás Országos Orvostörténeti Könyvtár nagy öregje, Palla Ákos is.

Három évvel később, 1965 tavaszán, április 20-án, dr Arató Miklós fiatalon és tragikus módon, - összesen negyvennégy éves volt - tele energiával és lelkesítő tervekkel itthagyt bennünket és a kórházat, amelyért annyit harcolt és dolgozott. Ezért volt "dignum et iustum", méltó és igazságos, hogy utóda dr Tarján László szinte azonnal kezdte igazgatói tevékenységét a tornyosuló feladatok között, a főorvosi karral egyetértésben, hogy Arató Miklós emlékét az orvosi könyvtár bejárata felett névadó táblával örökítette meg. A tábla stílusában és színvonalában is méltó a magas igényeket kielégítő létesítményhez. Alkotója Bors István szobrászművész volt.

És most lépünk be gondolatban az egykori nagy kórterembe, amely huszonöt évvel ezelőtt 1961 szeptember 16-án még üres polcaival tátongott előttünk. Szakképzetlenül, de jól előkészített ütemterv szerint indultunk el Wallner Jenővel osztályról osztályra begyűjteni a kb. 5000 kötet könyvet és folyóiratkötetet. A szállításhoz minden segítséget megkaptunk és a régi, stenciles leltárkönyv alapján elkezdődött az állományrendezés. A Központ szeptember végén néhány napra instruktort küldött Torday Aliz személyében, aki bevezetett bennünket a szabályszerű leltározás és raktározás műveleteibe és beindult a lázas munka a térdig érő könyvhalmozok között. A tasakolás és címkézés gyorsítására november folyamán igazgatói utasítás-

ra társadalmi munkásokat kapott a könyvtár a kórház dolgozói közül. Csaknem minden osztály hozzájárult ehhez, a nélkülözhető adminisztrátorokat és asszisztensnőket néhány órára a könyvtár rendelkezésére bocsátva. Még az Eü. szakiskola igazgatója Bolla Dóra is kivezényelte a gimnazista kislányok egy-egy csapatát.

A folyóiratokkal kezdtük a munkát, a tárlókon szakok szerint elrendezve a legfrissebb füzeteket. Ennek a kezelését újszerű kartonmódszerrel ugyancsak Torday Aliz irányításával beindítottuk és ez jól bevált, naprakészen tükrözte a folyóiratok használatát. Ezután került sor az 1522 bekötött folyóíratra. Ennek egy részét, az 1944 előttiakat már nem is tudtuk a teremben elhelyezni, hanem átmenetileg pótraktárt kaptunk a tanácsterem szekrényeiben.

A Széchényi Könyvtár rendeletére a "Külföldi Folyóiratok Címjegyzéke" számára 148 féle külföldi folyóiratról küldtünk jelentést Wallner Jenő tevékenysége folytán. Ezzel párhuzamosan elkészült első katalógusunk a külföldi és magyar folyóiratokról. A teljes magyar és külföldi folyóiratállomány 1962-ben, az első teljes évben 234 féle folyóiratot ölelt fel és, ha nem tévedek, ez akkor országos rekordnak számított, természetesen a megyei hálózat alközpontjai között.

A 3682 kötet orvosi szakkönyv tárolására a szakrendi elhelyezés látszott célszerűnek, egyrészt, mert a szerzői és a szakkatalógus felépítéséhez még kb. másfél évre volt szükség, másrészt, a szép és tágas olvasóterem a szabadpolcos megoldást kínálta. Egyidejűleg selektálni is kellett korszerűség és fontosság szerint. Az osztályozásban és az elavult könyvek kiemelésében az illetékes főorvosok, de elsősorban a könyvtár tanácsadó főorvosa, dr. Bodosi Mihály segített. Bodosi főorvos a könyvtárügyben kezdettől végig igaz partnere volt Arató Miklósnak.

A történeti hűség kedvéért megemlítem, hogy 1962 őszén Wallner Jenővel együtt beiratkoztunk igazgatói támogatással az öt szemeszteres könyvtárosképző tanfolyamra. Abban az évben ezt az OOKDK Pécsért rendezte, mivel a hallgatók zöme pécsi volt és a klinikák könyvtáraiból verbuválódott. A tanfolyam felelős vezetője Ruzsásné dr. Faluhelyi Vera volt, aki még ma is teljes lendülettel vezeti a csodálatossá fejlődött Orvosegyetemi Központi Könyvtárt.

Mi még a düledező és átépítésre váró, volt "Zrinyi" katonai reális-

kola épületébe jártunk konzultációra és vizsgázni félévenként. Összesen 17-szer utaztunk Pécsre nem csekély viszontagságok közepette, amíg 1965-re megkaptuk az un. középfokú könyvtárosi képesítést a Széchényi Könyvtár pecsétjével. Szerénytelenség nélkül mindaketten kitűnő eredménnyel, de meg kell mondanom, a gyakorlati tantárgyakban kifejezett előnyt biztosított számunkra, hogy egyre jobban működő könyvtárunk az általános orvostudományt felölelő háttérével rendelkezünk, amit kizárólag ennek a könyvtárnak köszönhetünk.

1963-ban dr Jantsits Gabriella vette át könyvtárunk ellenőrzését. Neki köszönhetem azt is, hogy 1968-ban a Központ miniszteri dicsőrepre javasolt.

Időközben a könyvtár is rohamléptekkel fejlődött. A teljes állomány az első öt évben 9.000 kötetre gyarapodott és ezen belül a bekötött folyóiratok száma 1625-ről 3371 kötetre. Ez a gyarapodás a kiegészítés, hiánypótlás, kötés alá rendezés pontos és alapos munkáját diktálta. Ennek gyümölcse: visszatekintő folyóiratkatalógusunk olvasóink és a hozzánk forduló könyvtárak részére hasznos műszerre vált. Külön büszkeségünk volt még a 62 féle szótár.

A raktározással, mint minden gyarapodó könyvtárnak, nekünk is megvoltak a gondjaink és elég izgalmas fordulatokban bővelkedett a gyermekosztályon kapott emeleti szekrények megtöltése. Ennek a viszontagságai a költészet napján "Gondolatok egy orvosi könyvtárban" c. versem megírására ösztönzött, de Vörösmarty pesszimizmusával ellentétben, inkább hittel az orvosi könyvtár rendeltetésében és jövőjében. Biztos vagyok abban, hogy az első évtized után a fiatal utódok több sikerrel vették fel a harcot az igazi szakkönyvtáros háromrétű küzdelmében. Ezt a három tényezőt röviden így foglalnám össze:

1. A szakirodalom egyre több,
2. a szakember ideje egyre kevesebb,
3. a nyelvi nehézségek egyidejűleg fokozódnak.

Távol áll tőlem, hogy ezt most bővebben fejtegessem, ezek elég banális és közismert tények.

Szívből kívánom, hogy a korszerű technika és a haladás szelleme sok sikert és szép eredményeket hozzon az Arató Miklós Orvosi Könyvtár munkatársainak és minden olvasójának.

Foundation of the Library and its first 10 years.

Ágnes Arató-Lux

The Kaposvár Medical Library in its present form was created in 1961 in order to answer the demands of a modern library. Two librarians succeeded to collect the documents scattered in various Sections during the war. With the help of a medical advisor the books were arranged according to subjects and placed in the rooms of the library. The register of books and journals was completed in two years (3 682 books, 1 522 bound journals, 148 various sort of current periodicals).

During the first 5 years the holdings increased to 9 000 issues. The amount of journals after having completed the shortages caused by the war reached 3 300 issues. 62 sort of various dictionaries are a source of pride of the Library.

Основание библиотеки и ее первое десятилетие

Агнеш Арато-Лукс

Областная медицинская библиотека г.Капошвар в настоящем виде была создана в 1961г. с учетом требований предъявляемым современной библиотеке. Двум библиотекарям удалось собрать документов, разбросанных войной по разным отделам, которые с помощью медицинского советника расположили в залах библиотеке в соответствии с тематикой. В течение двух лет был создан каталог книг и журналов (3682 книги, 1522 переплетенных журнала, 148 куррентных журналов).

За первые 5 лет фонд библиотеки расширился до 9000 томов. Дополненный журнальный фонд (потери, связанные с войной) превысил 3300 томов. Особую гордость библиотеки представляет 62 различных словаря.

Mi viszi előbbre egy kórház könyvtárügyét?

KOZMA Zoltánné

Somogy megyei Kórház Arató Miklós orvosi könyvtára
Főigazgató-főorvos: Dr. Varga Levente

A címben feltett kérdésre összetett válasz adható. Az emberi kultúra több ezer éves. Az alkotás, az újat teremtés az ember sajátja. Az orvostudomány haladása, fejlődése határozza meg azt az utat, melyre egy intézmény szakkönyvtárának szükségszerűen rá kell lépnie. Az első tényező ez a külső mozgatóerő, a tudomány fejlődésének mindenkori hajtóereje.

Könyvtárunkat negyedszázada társadalmi igény hívta életre, alapja a 24/1960-as Eü.M. utasítás. Létrehozója koncepciózus, lelkes szervező, Arató Miklós kórházigazgató volt.

A második összetevője egy-egy könyvtár fejlődésének a fenntartó, akit joggal tekinthetünk olykor mecénásnak.

Egy könyvtár milyenségét, gyűjteménye jellegét, személyi ellátottságát, felszereltségét, színvonalát tekintve tükre az intézménynek. E tükrökből kitetszik, a korszerűség mely fokán áll vagy nem áll.

Mi kell a korszerűség, a jól működés megvalósulásához?

Pénz - pénz- és pénz? Nem csak, de az anyagi eszközök igen fontosak. Nélkülük vagy csökkenésük esetén a könyvtár visszafejlődne és ez még ma is elfogadhatatlan a kórház kollektívája számára. A kórházvezetés szemléletének köszönhetően azonban az indokolt állománygyarapítás nem rekedt meg.

Egy-egy intézmény akkor áldoz könyvtárára, ha fejlődésének le-téteményesét, szellemi tőkéjének potenciális felhalmozóját látja benne.

A könyvekben, a szakirodalomban lévő szellemi tőke, ha okosan élnek vele, feltétlenül meghatványozódik. Az orvostudományi szakma művelő-jének az egyetemi éveitől a hivatás gyakorlásának teljes folyamatá-ban fogékonyan kell lennie az újra, a korszerűre. És itt lép be a harmadik tényező: az olvasó. Igényességével, törekvéseivel, belső

motivációival befolyásolja az állomány alakulását. A szakkönyvtár beszerzései - a dolog természetéből eredően - gyakran személyre szólók.

Az olvasó által feltett kérdéseket a könyvtárosnak kell megadnia. A készséges és kellőképpen tájékozott könyvtárosnak és az olvasónak a kapcsolata mindig jó. A kapcsolatok kialakításában is fontos szerepe van a könyvtár orvos-tanácsadójának, aki közvetít az intézmény vezetése, a tudományos életet irányítók és a könyvtár között. Kórházi kapcsolatai révén az orvostanácsadó ismeri a kórház életét, fejlesztési terveit, képviseli a könyvtár érdekeit. Könyvtárunknak ilyen orvostanácsadója volt. Neki is része van abban, hogy mai könyvtárunk a hálózatban a jók közé tartozik.

A mai könyvtárról: 1976 óta két főfoglalkozású munkatárs dolgozik itt. Az állomány több mint 14.000 bibliográfiai egység, elhelyezését jó raktárhelyiségek teszik lehetővé. Az állomány értéke közel 8 millió Ft. Könyvállományunk beszerzésekor igyekszünk lépést tartani a korszerű igényekkel, folyóirataink választékával olvasóink megvannak elégedve. Folyóirataink közül nem egy a könyvtárközi kölcsönzés révén bekerül az ország orvosi könyvtárhálózatának vérkeringésébe. Az ezzel összefüggő reprográfiai igényeket a kórház másológépével elégítjük ki.

Mit teszünk azért, hogy az olvasó bejöjjön a könyvtárba?

Hírt adunk magunkról szóban és írásban, kínáljuk a könyvtár szolgáltatásait, dokumentumait. Az idén másodszor jelent meg könyvtári "Tájékoztatónk". 1979 óta éves folyóiratjegyzékek készülnek Somogy megye többi orvosi könyvtárának adatait is lajstromozva. Új könyvbbszerzéseinkről 1979-ben indítottunk gyarapodás-jegyzék sorozatot, ez 1983-ig folyamatos. A jegyzékek kiadását fel akarjuk újítani.

1982-ben, felismerve a nyelvtanulás szükségességét, IIT-tanfolyamot szerveztünk német és angol nyelvből. Az induló 4 studium összlétszáma 79 volt!

A közvetett cél az idegennyelvű folyóiratok forgalmának fokozása. A rendszeres tanulás eredménye talán hamarosan mérhető lesz.

Szeretném végül bemutatni a könyvtár forgalmának alakulását 2 év tükrében: 1.sz. táblázat

1. sz. táblázat

A könyvtár forgalmának alakulása két év tükrében

Év	Beirat- kozott olvasók	Kölcsön- zók	Kölcsönzött folyó- köny- iratok vek	Füzetes kölsön- zések	Helyben olva- sott	Könyvtárközi kölsönzések (adott kapott) (OIK)	Irodalomkutatási témáinak helyi)			
	száma	száma	száma	száma	dok.sz.	száma	száma			
1980	56	1697	2131	684	nincs adat	2135	84	370	15	56
1985	75	1826	2428	806	2672	4435	131	227	15	67

2. sz. táblázat

A könyvtárra fordított költségek három év tükrében a gyarapodás jelzésével

Év	Gyarapodás könyv.folyóirat+ Könyv	Üsszállomány Könyv	Költségek könyv	növekedése folyóirat	Állományérték könyv	összesen folyóirat		
1970	390	303	6086	3967	76.293,-	164.604,-	1.069.211,-	1.278.658,-
1980	218	279++	7370	++6020	148.500,-	469.938,-	2.202.106,-	3.640.936,-
1985	395	329	6403	6862	190.029,-	1.163.776,-	2.748.368,-	5.231.053,-

+Bekötött, leltározott, nem kurrens folyóiratok száma

++ 1980.1983. évi, nagyarányú selejtezés történt az állományellenőrzés során.

Mint látható, minden tételnél emelkedést mutatnak a számadatok:

1. A beiratkozási adatok száma új beiratkozást jelent.
2. A kölcsönzők száma 129-cel több 1985-ben. Összetétel szerint: orvosok, orvosok, szakdolgozók. Úgy is mondhatnám, hogy 1985-ben az intézmény valamennyi dolgozója - aki szakkönyv olvasásban érdekelt - egyszer bejött a könyvtárba és csaknem két kötetet (1,8) kölcsönzött.
3. A kölcsönzött könyvek száma 122-vel, a folyóiratok száma 297-tel több, mint 1980-ban. E számok emelkedésében szerepe van annak, hogy ez évtől a megyei KÖJÁL számára havi két alkalommal kölcsönzünk 15-20 féle folyóiratot.
4. A naponta füzetes kölcsönzéssel az intézmény különböző osztályaira eljuttatott folyóiratok száma több mint 200-zal több: 2672, mint a személyesen kölcsönzött folyóiratok száma: 2428.
5. A helyben olvasott dokumentumok száma szinte megkétszereződött az az 1980-as évekhez viszonyítva. Itt nagy szerepük van az orvostanhallgatóknak - kórházunk ti. oktatókórház -, akik szakdolgozataikhoz könyvtárunk állományából gyűjtenek irodalmat s azt helyben dolgozzák fel.
6. A jó állomány-összetételt látszik bizonyítani a könyvtárközi kölcsönzések számának alakulása: 1985-ben 131 könyvtári egységet adtunk és 227-et kaptunk.
7. Az irodalomkutatásról csak annyit, hogy nem csak a számok mutatják: magunk is érezzük, hogy mind többen fogadják el s kérik bizalommal segítségünket.

A forgalommal mégsem lehetünk igazán elégedettek, hiszen a 29 gyógyító osztály képviselői nem jelentkeznek olyan gyakran, mint ahogy arra a lehetőség megvan. Az orvosi könyvtár heti 45 órán át nyitva van.

A 2. sz. táblázat azt mutatja, mibe kerül az állomány gyarapítása: 1/ 1970-ben 390 kötet könyv 76.293,-Ft-ba, 1985-ben 393 kötet 190.026,-Ft-ba került. 2/ A kurrens folyóiratok gyarapítási összege 164.604,-Ft-ról 1.163.776-ra nőtt. A táblázatban csak a bekötött folyóiratok számát tüntettük fel.

Az 1985. évi tényszámokat kiegészíthetem még azzal, hogy 1986-ban 1,300.000,-Ft volt költségvetésünk összege, 1987-re az előirányzat pedig 1,400.000,-Ft fölött van.

A költségek sajnálatos módon növekednek s ez intézményünknek anyagi gondokat jelent, mégis, változatlanul arra törekszik, hogy a gyógyító munka korszerű ellátása érdekében az állomány fejlődése ne álljon meg.

Reméljük, hogy a népgazdaság leküzdi majd nehézségeit és regionális központjaink információ adatbázis központokká tudnak majd fejlődni s ehhez kapcsolódva a mi könyvtárunk is az eddiginél még korszerűbb információkat tud majd adni.

INFRASTRUKTÚRA

KÖNYVTÁRKÖZI
KÖLCSÖNŰÉSHEZ

What promotes a development of hospital library?

Terézia Kozma

The development of a library is determined by the following factors: 1. external moving force (development of sciences), 2. the institution itself, 3. the reader. The librarian coordinates these factors. The library at the present moment consists of 14 000 bibliographic units, their total value is 8 million Ft. The number of the readers slowly but steadily grows. Copying machine helps the interlibrary loan. The information services of the library can be characterized by the following publications: annually 50-60 lists of bibliographic research, location indexes of the journals available in the county and guide on the services of the library etc.

Что движет вперед развитие библиотеки?

Терезия Козма

Развитие библиотеки определяется тремя факторами: 1./ внешними (развитием науки), 2./ самим библиотечным учреждением, 3./ читателями. По мнению докладчика, оптимальная функция этих факторов зависит от библиотекаря. Современная библиотека содержит 14000 библиографических единиц стоимостью 8 миллионов фт. Количество записанных читателей медленно, но устойчиво возрастает; для этого необходима работа копировальной машины. По ходу информационной работы, было составлено 50-60 листов по ретроспективному поиску, каталоги расположения журналов по областным библиотекам и список услуг, предоставляемых библиотекой.

Folyóiratállományunk alakulása

NAGY Gyuláné

Somogy megyei Kórház Arató Miklós könyvtára

Főigazgató-főorvos: Dr Varga Levente

Egy-egy szakágazat egészét átfogó legfontosabb, már leszűrt eredményeit az orvosok a szakkönyvekből ismerik meg, de a legújabb, legmodernebb, naprakész információkat a szakfolyóiratokból meríthetik.

Napjainkban, amikor a megszerzett ismeretek egyre rövidebb idő alatt avulnak el, egyre fontosabbakká válnak az orvosi-biológiai folyóiratok. Ezért törekednek a kórházak könyvtárai arra, hogy megfelelő orvosi folyóiratbázist hozzanak létre.

Egy-egy kórház folyóiratállományának alakulását a népgazdaság, ezen belül a fenntartó intézmény gazdasági helyzete, a kórház méretei és szakmai tagozódása és nem utolsósorban az olvasók igényei határozzák meg.

Folyóiratállományunk alakulását táblázatokkal mutatom be.

1. ábra. Tekintsük át oszlop-diagram segítségével a megyei kórház folyóiratállományának alakulását az utolsó 25 évben. Az áttekintést 1962-vel kezdjük, majd az ezt követő időszakot 5-5 éves periódusokban mutatjuk be.

A tőkés országokból vásárolt folyóiratok száma az 1962-es évhez képest 1970-ben némi csökkenést mutat. 1975-től ismét emelkedik, 1980-1985 között újabb csökkenés látható. Emlékezetes az 1983. évi központi csökkentés, a változásnak ez az egyik oka.

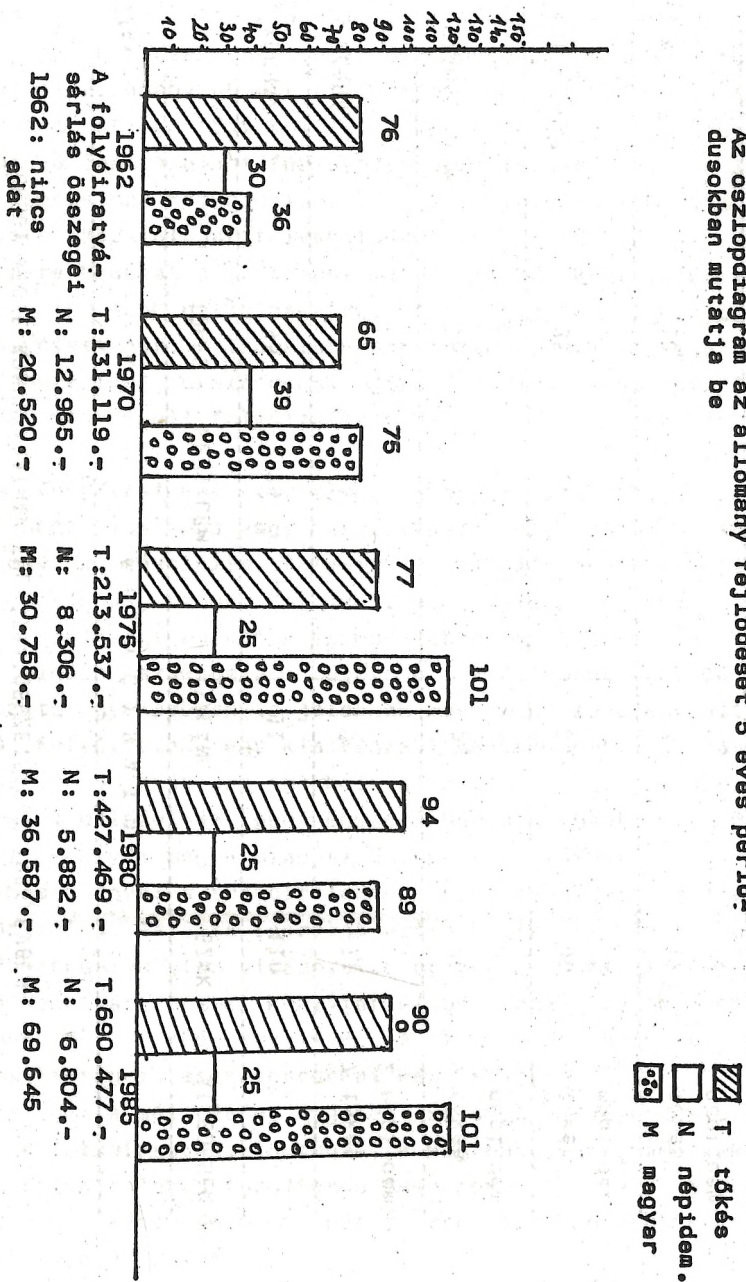
A népidemokratikus országokból járó folyóiratokat 1962-1970 között több példányban járatta könyvtárunk, 1975-ben csökkenés következett be, a megrendelt folyóiratok száma azóta változatlan.

A magyar folyóiratok száma 1980-ig emelkedést mutat, 1980-tól csökkenés, 1985-től újabb emelkedés látható.

Az oszlopdiagram alatt a folyóiratrendelések összegét is feltüntettük. 1962-ről nincs pontos adatunk. A többi összegei alapján megállapíthatjuk, hogy a folyóiratok beszerzési ára 5 évenként megduplázódik.

1. ábra

A folyóiratállomány gyarapodása a Somogy megyei kórház
orvosi könyvtárában
Az oszlopdiaagram az állomány fejlődését 5 éves periód-
dusokban mutatja be

2. ábra

SOMOGY MEGYE KÖNYVTÁRAINAK FOLYÓIRATÖSSZETÉTELE 1986 ÉVBEN

KÖRHAZAK	F O L Y Ó I R A T O K				ÁTFEDÉSEK
	TÖKÉS	NÉPI DEM.	ÁTLÁNOS	SZAK	
MEGYEI KÖRHAZ	95	26	11	110	
MARCALI KÖRHAZ	9	5	3	11	7 tőkés 2 népi dem.
MOSDÓS SZANATÓRIUM	16	9	5	20	9 tőkés 2 népi dem.
NAGYATÁDI KÖRHAZ	25	11	6	30	18 tőkés 7 népi dem.
SIOFOKI KÖRHAZ	10	5	3	12	7 tőkés 2 népi dem.
	155	56	28	183	41 13

Folyóiratkötetekünk száma jelenleg 6862. Ezek között rikaságnak számító kötetek is találhatók, akár a magyar, akár a külföldi állományt nézzük. Ezek egy része magángyűjteményekből került könyvtárunkba, az állománynak egy tizedét teszik ki. Legrégibb folyóiratunk az Orvosi Hetilap 1859-ből. A külföldi folyóiratok közül régi évjáratú pl. a Zentralblatt für Gynäkologie 1928-ból vagy a Zentralblatt für Allgemeine Pathologie 1930-ból. A folyóiratok többsége azonban többnyire 1950-től jár folyamatosan.

A 2. ábra bemutatja a Somogy megyei kórház könyvtárának és a hozzá tartozó négy tagkönyvtárnak 1986. évi folyóiratállományát. A megyébe 211 folyóirat jár. A táblázat könyvtáranként felsorolja a tőkés és a népidemokratikus országokból járó folyóiratok számát. Jól látható, hogy a megrendelt folyóiratok száma a fenntartó kórház nagyságától függ.

A folyóiratokat tartalmuk jellege szerint is megvizsgáltuk, azaz, hogy általános vagy specializált folyóiratok-e. Annak ellenére, hogy a speciális folyóiratok az állomány kialakításában nagy szerepet kapnak, ez nem csökkentti az általános folyóiratok fontosságát. Olvasottsági mutatóik is magasabbak a többinél, ennek oka közismert: minden szakágazat művelője talál benne magának valót, de a folyóiratok gyakrabban is jelennek meg, mint specializált társaik.

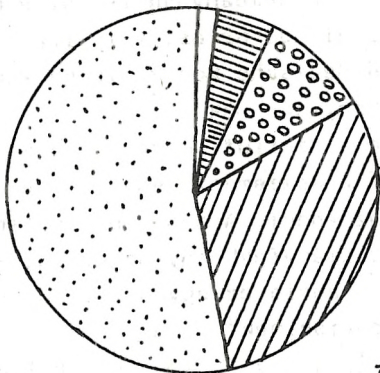
A folyóiratok egy kis része több példányban is jár a megyébe, elsősorban a tőkés országokbeli általános orvosi folyóiratokról van szó, mint például az igen népszerű Deutsche Medizinische Wochenschriftől, amely a megye mind az öt könyvtárának jár.

A 3. ábra tárgya: a folyóiratok nyelv szerinti megoszlása kördiagramon ábrázolva. Az ábra igazolja azt a közismert tényt, hogy az orvosi szakirodalom első világnyelve az angol. A német nyelvű folyóiratok a kaposvári orvosi könyvtár állományának egy negyedét, az orosz nyelvűek egy tizedét teszik ki. A francia és egyéb nyelvű folyóiratok együttesen is csak töredéket képviselnek.

Ez volt a múlt és ez a jelen. És a jövő? Vajon sikerül-e mindazokat a folyóiratokat továbbra is megrendelnünk, amelyek ma járnak? ha a folyóiratokra fordítandó összegek továbbra is ilyen mértékben emelkednek, mint amit az idén is tapasztaltunk, könyvtáraink állományát veszély fenyegeti.

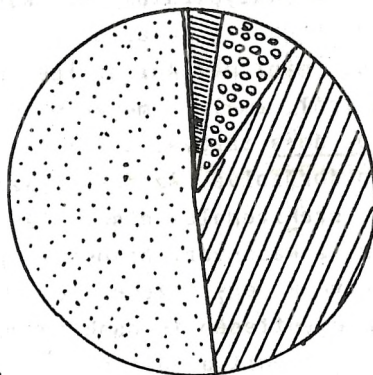
az 1986. évi folyóiratok
nyelvi megoszlása a
megyei könyvtárban

összes	121	
f.i.		
angol	65	53,8%
német	43	35,5%
francia	1	0,8%
orosz	10	8,3%
egyéb	2	1,6%

az 1986. évi folyóiratok
nyelvi megoszlása a
megyei orvosi könyvtá-
raiban

összes	151	
f.i.		
angol	78	51,7%
német	54	35,8%
francia	1	0,7%
orosz	15	9,9%
egyéb	3	1,9%

3. ábra

Formation of the journal holdings

Márta Nagy

The journal holdings of the Hospital Library are summarized in figures and tables presented by the speaker. In 1962 the library recieved 106 sort of foreign and 36 of Hungarian journals; in 1985 the number of the foreign journals reached 115, the Hungarian journals - 101. This expansion seems not so impressive, but from the financial viewpoint the ordering price in 1970 was 164 000,-Ft., in 1985 - 770 000,-Ft. Fig.2 showses the distribution of medical journals in the county and fig.3 - their distribution according to the languages (51-53% English; 35% German and 9-10% Russian).

Формирование журнальных фондов

Мария Надь

Докладчик представляет журнальный фонд больницы с помощью таблиц и рисунков. В 1962г. библиотека выписывала 106 иностранных и 36 венгерских журналов. К 1985г. количество иностранных журналов возросло до 115, а венгерских - до 101. Это увеличение кажется не таким значительным, однако, с финансовой точки зрения, в 1970г. было затрачено 164000 фт, а в 1985г.- 770000 форинтов.

Рис.2 представляет распределение областных журналов по библиотекам, а рис.3 - по языкам (51-53%- английский, 35%-немецкий, 9-10% русский).

Nagy kérdés, hogy a kórházak, klinikák vezetői milyen forrásból tudják majd ezeket a hatalmas összegeket előteremteni. Mint minden más területen, itt is összefogásra lesz szükség. A segítséget könyvtáraink az intézmények vezetőitől, a hálózati központtól és a regionális központtól várják. Ezek az intézmények a könyvtári munka számítógépesítését, külső adatbázisok hozzáférését tervezik, de a regionális állományok nyilvántartása és feltárása is csak együttes munkával valósítható meg.

Remélem, nem utópia, hogy a század végéig könyvtáraink felnőnek ezekhez a feladatokhoz, hogy természetes módon tudnak majd a számítógéppel bánni s mindennapi munkájukhoz fog tartozni, hogy a számítógépes adatbázisokba adatokat tápláljanak és fogadjanak.

Hozzászólások

JANTSITS Gabriella a Semmelweis Orvostudományi Egyetem II. Szemészeti Klinikájának könyvtárosa az Arató Miklós könyvtár hajdani módszertani instruktoraként emlékezett vissza munkájára:

1963-1978-ig voltam e könyvtár fejlődésének szemtanúja. Szeretném röviden visszaidézni, hogy milyen is volt 25 évvel ezelőtt az orvosi könyvtárak helyzete. Nem statisztikai adatokat szándékozom felsorolni, csupán olyan tényeket mondok el, amelyekből e könyvtár jelentősége kitűnik.

Az első könyvtári törvény egészségügyi miniszteri végrehajtása értelmében 1961-ben szerveződött meg az orvosi könyvtári hálózat. De hiába lett volna törvény vagy rendelet orvosi könyvtár létesítésére, ha ezek az elképzelések itt nem találtak volna visszhangra és nem biztosították volna a megvalósításhoz szükséges anyagi és szellemi feltételeket.

25 évvel ezelőtt is voltak pénzügyi nehézségek, de dr. Arató Miklós, a kórház igazgató főorvosa rangsorolta a feladatokat. Tudta, hogy a jó gyógyító munkához nélkülözhetetlen a szakirodalom ismerete. Ennek közvetítésére hozta létre ezt a könyvtárt, tettét tulzás nélkül nevezhetem a könyvtárteremtés művészetének. Az ő eredeti koncepciója ugyanolyan tehetségből fakadt, mint Somogy irodalmi és művé-

szeti alkotásai, hogy csak Berzsenyi, Rippl Rónai, Bernáth Aurél vagy Takáts Gyula műveire utaljak.

Mint tudjuk, kezdetben a könyvtáraknak nemigen volt megfelelő helyisége, mert a régi kórházakban nagy volt a helyhiány, ezért a könyvtárat tanácsteremben vagy máshol helyezték el. Itt viszont: az igazgatóság épületében, ami már magában is rangot jelentett. Olyan tágas teremkönyvtár létesült, amelyre akkor sehol nem volt példa és csak most válik általánossá az új építkezéseknél. Több helyen tapasztaltam, hogy az állományt a folyosón lezárt szekrényekben tárolták. Itt úttörő kezdeményezésként az állományt szabad polcon helyezték el, ami szintén csak nemrégén kezdett tért hódítani. A könyvtárba nem a máshol feleslegessé vált berendezés került, - erre is volt számos példa - hanem a polcokat ide méretezték, a bútorokat is e célra tervezték.

Miután a működéshez szükséges tárgyi feltételek már megvoltak, a személyi ellátottságról is gondoskodtak. Ugyancsak a vezető tehetsége érvényesült abban is, ahogyan a megfelelő munkatársakat kiválasztotta. A könyvtár irányítását nem olyan személyre bízta, aki ezt csak úgy mellékesen látta volna el, hanem dr. Bodosi Mihály főorvost nevezte ki a könyvtár orvostanácsadójává. Ő, nagy szaktudását mindig a könyvtár javára fordította, annál is inkább, mert a szakirodalomnak nemcsak rendszeres olvasója, hanem művelője is mind a mai napig.

Ugyanilyen szerencsés volt a könyvtárosok kiválasztása is. Amikor több helyen a könyvtárt egymást váltogatva titkárnő, adminisztrátor vagy a kórház más dolgozója kezelte, itt máris 2 könyvtárosi státuszt rendszeresítettek. Ezzel az egész napos nyitvatartás biztosítva volt, ami még ma sincs mindenhol megoldva.

S milyen volt a könyvtár tartalmi munkája? Mint gyakorló könyvtáros tudom ezt kellően értékelni, hiszen másfél évtized alatt több mint 100 könyvtárt ismertem meg és így van összehasonlítási alapom.

Dr. Arató Lászlóné és Wallner Jenő személyében kiválóan képzett munkatársak kerültek a könyvtárba, akik nagy lelkesedéssel kezdték meg a jó alapok lerakását. Ennek hamarosan látszott is az eredménye: Az állomány a helyére került és az természetes volt, hogy a leltár és katalógus mindig naprakész. Ezen kívül sok más is figyelmet érdemelt.

Amint említettem, a hálózati központ munkatársaként a központi irányelveket közvetítettem, mint instruktor. De a szó szoros értelmében instrukcióra itt nem volt szükség, sőt én tapasztaltam sok olyasmit, amit követendő példaként lehetett más könyvtáraknak ajánlani.

Így többek között az egyéb dokumentumok: kis nyomtatványok, fordítások, különlenyomatok analitikus feldolgozását, továbbá a sorozatos művekről készített külön katalógust, ami a tájékoztatást igen megkönnyítette. S itt azt is ki kell emelni, hogy akkoriban kevés ilyen könyvtár akadt, ahol nem jelentett gondot az idegen nyelvű szakirodalom feldolgozása, sőt, ha kellett, a könyvtárosok ott helyben készítettek német, angol vagy francia nyelvből gyorsfordítást vagy tolmácsoltak. Az is a könyvtárosok érdeme, hogy a folyóiratállományról időnként jegyzéket adtak közre a Somogy megyei Egészségügyi Tájékoztatóban. De nemcsak tájékoztatást adtak, hanem az állományt a megye orvosi könyvtárainak is a rendelkezésére bocsátották körözés útján. A tagkönyvtárak a rendszeres látogatásokkal és szaktanácsadással is segítséget kaptak. S mindezek mellett jutott idejük arra, hogy a hálózat rendezvényein, továbbképzéseken résztvegyenek és az orvosi könyvtárak versenyébe is benevezzenek.

Amint visszagondolok, nemcsak az alapító igazgató, de utódai is igen fontosnak tartották a könyvtár ügyét. Ittlétemkor mindig szakítottak időt arra, hogy a könyvtár helyzetéről megbeszélést folytassunk. Nem múlt el látogatás anélkül, hogy az orvostanácsadók, -ha csak rövid időre is - be ne jöttek volna a könyvtárba.

Szívből kívánom, hogy a kórház vezetősége és orvosai most is olyan fontosnak tekintsék a könyvtárt, mint azelőtt, a fiatal kollégák, akik a stafétabotot átvették, ugyanolyan lelkesen végezzék munkájukat, mint elődeik.

Most, amikor a családi kapcsolataim már csak a temetőhöz kötnek, a könyvtári munkának pedig már csak nézője lettem, nagyon jól esett és őszintén köszönöm, hogy erre a szép ünnepségre Somogy "visszahívott".

In the Discussion Gabriella Jantsits reported her experiences as a methodologic instructor in 1963-1978. She remembers that there were financial problems already in the period of the foundation of the library, still, Dr. Miklós Arató, the director of the Hospital at that time always considered the development of the Library as very important. He had chosen one of the best halls of the Hospital for the needs of the Library, which remained there till now. Being an instructor, the speaker had few advisory work to do; however, she could study important information from the local librarians, for example the analysis of the so-called grey literature.

В дискуссии Габриелла Янчич поделилась опытом, накопившимся во время ее работы методическим инструктором с 1963 по 1978г. В своих воспоминаниях она отмечает, что финансовые проблемы стояли перед библиотекой уже в момент ее формирования, однако, директор больницы д-р Миклош Арато всегда придавал большое внимание развитию библиотеки и предоставил один из залов больницы для библиотеки, где она находится по настоящее время. В качестве инструктора сетевого центра, ей мало приходилось работать в функции советника. В то же время она многому научилась из работы местных библиотекарей, например, аналитической переработке серой литературы.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

K ö n y v t á r o s o k í r j á k

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Mondanivaló, mondat, szöveg

KOLTÁY Tibor

Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár

Budapest

Főigazgató: Dr. Fedinecz Sándor

Amikor írunk, beszélünk, mondanivalónkat nem egymástól elszigetelt mondatok formájában fejtjük ki, hanem szöveget alkotunk, amelynek éppen az a sokféle összefüggés az egyik fő jellemzője, amelyet mondatai között felfedezhetünk.

A szöveg egy sor olyan törvényszerűségnek engedelmessé alakul ki, amelyekről eddig nemigen hallhattunk, ezért kevésbé voltak jelen a köztudatban. Szerencsére a mai gimnazisták már magyarórán megismerkedhetnek néhány ilyen törvényszerűséggel.(1)

Örömmel könyvelhetjük el azt is, hogy a Könyvtáros kislexikona címszavai közé bekerült a textus, kontextus, textológia, (2) amelyeknek mi most inkább a lényegében rokon értelmű megfelelőjét fogjuk használni: szöveg, szövegösszefüggés, szövegtan (szövegnyelvészet).

A "szöveg" szó etimológiája ezúttal egyáltalán nem félrevezető, sőt nagyon is jól mutatja, hogy a szöveg fontos tulajdonsága a mondatai közötti összefüggések "szövege", "szövedéke". Minderről további részleteket találhatnak az előbb említett Könyvtáros-beli cikkben és Balázs János; nemcsak szakemberek számára készült könyvében.(3)

Tehát, amikor az ünnepi ebédet beszéljük meg a családdal, vagy cikket írunk valamelyik folyóirat számára, szöveget hozunk létre. A könyvtáros, a dokumentátor persze elsősorban írott szövegekkel találkozik, ahogy erre Györe Pál rá is mutat a Könyvtárosban.(2)

Mielőtt a szövegről szerzett ismereteink fontosságát próbálnánk bizonyítani, lássunk néhány példát a mondatok közötti összefüggésekre.

A szobába belépett egy férfi.

Az így megkezdett szöveget kétféleképpen folytathatjuk.

A férfi levette (a) kalapját.

vagy

Levette (a) kalapját.

Semmiképpen nem lehet azonban a második mondat a következő:

* Egy férfi levette a kalapját.

A csillag mutatja, hogy ez esetben "kitalált" mondatról van szó. Ez a mondat, ha csak magában állna, illetve egy másik szövegösszefüggésben, mondjuk egy másik szöveg első mondataként szerepelne, helyes volna. Például így:

Egy férfi levette a kalapját. Egy másik csodálkozva nézett rá.

Az előbbi példában azonban más a helyzet. A határozatlan névelővel és főnévvel kifejezett személy (egy férfi) a második mondatban már ismert, tehát vagy határozott névelőt kell elétennünk (a férfi), vagy teljes egészében el is hagyhatjuk, hiszen az igei állítmány egyes szám harmadik személyben van, ami mutatja, hogy a mondat alanya az előző mondatban megemlített férfi.

A következő példa hasonló, mégis kicsit más.

Tegnap lementünk a Balatonhoz. A tó gyönyörű volt.

A második mondatban a határozott névelő azt mutatja, hogy a "tó" szó az előző mondatban megnevezett Balatont helyettesíti. Nem tehetünk elé határozatlan névelőt, tehát a következő, önmagában, vagy más szövegben helyes mondat nem lehetne ennek a szövegnek a második mondata.

* Egy tó gyönyörű volt.

Az utóbbi példa Balázs János már említett könyvéből származik.(3)

A szöveg felépülésének másfajta, tartalmi-logikai szabályaival foglalkozik Békési Imre könyve, amelyben szöveg- és mondattani elemzések mellett válogatott bibliográfiát találhat az érdeklődő olvasó a magyar nyelvű szövegtani szakirodalomból.(4)

Hogy ezeknek a tartalmi-logikai összefüggéseknek a figyelmen kívül hagyása mennyiben volt okozója József Attila és Horger Antal közismert összetűzésének, arról az Orvosi Könyvtáros 1983/4. számában olvashatnak.(5)

A már említetteken kívül is sokféle összefüggés lehet a szöveg mondatai között, de ezek további taglalása helyett nézzük inkább meg, mire jó, ha ismerjük a szövegalkotás szabályait.

Ha szakirodalmat olvasunk, különösen idegen nyelven, a szövegösszefüggés rengeteget segít. A fordítást talán meg sem kellene említenünk.

Ez persze igaz akkor is, ha regényt olvasunk, vagy ha egy idegen nyelvet még csak tanulunk.

Végezetül, de nem utolsó sorban, említsük meg az információ sűrítését. Ha egy szövegből ki akarjuk vonni a legfontosabb információt, vagyis annotációt, referátumot írunk, igencsak jó szolgálatot tehetnek a szövegről szerzett ismereteink.

Irodalom

- (1) Honti Mária, Jobbágyiné András Katalin: Magyar nyelv a gimnáziumok IV. osztálya számára. Bp.: Tankönyvkiadó, 1982.
- (2) Györe Pál: Textus, kontextus, textológia. (A Könyvtáros kislexikona). Könyvtáros, 1985, 35, 2.sz.106-108.
- (3) Balázs János: A szöveg, Bp.: Gondolat, 1985.
- (4) Békési Imre: A gondolkodás grammatikája. Bp.: Tankönyvkiadó, 1986.
- (5) Koltay Tibor: A kapcsoló szerepű elemek a referátum szövegében. Orvosi Könyvtáros, 1983, 23, 4.sz. 337-353.

In the article attention is paid to the growing importance of textual linguistics. In some examples role of the connections between sentences of the text is elucidated. Some publications, open to general use, are mentioned. Spheres of possible use of the results of textual linguistics in the work of librarians and workers in the field of information are determined.

Тибор КОЛТАЙ: Идеи, предложение, текст

В статье отмечается все возрастающее значение лингвистики текста. На некоторых примерах освещается роль связей между предложениями текста. Упоминаются некоторые публикации. Определяются области возможного применения результатов лингвистики текста в работе библиотекарей и информационных работников.

Teljeskörű állományrevízió a
Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár és
Dokumentációs Szolgálatnál

Hansági Tivadarné⁺

A Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárát 1867-ben Keleti Károly alapította. A Könyvtár 1897-től mint nyilvános könyvtár működik. Gyűjteménye összetételét meghatározta, hogy 1897-től kötelespéldányt kapott minden hazai nyomdatermekből, és hogy a statisztika országos tudományos szakkönyvtára. Állománya csaknem 600.000 kötet. Fennállása óta először hajtottunk végre teljeskörű állományrevíziót. Több korábbi revízió az előkészítés problémái miatt nem, vagy csak részben volt értékelhető. A mostani revízió az érvényben lévő rendeletek, szabályzatok alapján zajlott le.

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1976. évi 15. sz. törvényerejű rendelete a könyvtárakról, mely minden közkönyvtárra kiterjed, meghatározza a könyvtárak feladatát, tevékenységét és állományának védelmét.

A Minisztertanács 17/1976./VI.7./ számú rendelete a könyvtárakról szóló 1976. évi 15. sz. törvényerejű rendelet végrehajtásáról elrendeli, hogy "a könyvtár szervezeti és működési szabályzat alapján működik." E rendelet 25.§-a kimondja, hogy "a könyvtári állomány védelmét a nyilvántartásba vétel, a használat, a leltározás, valamint a nyilvántartásból való törlés során egyaránt biztosítani kell."

⁺ a KSH Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat munkatársa

A kulturális miniszter és a pénzügyminiszter 3/1975. /VIII.17/ KM-PM együttes rendelete a könyvtári állomány ellenőrzéséről /leltározásáról/ és az állományból történő törlésről előírja, hogy "a könyvtár köteles minden dokumentumáról folyamatosan és idősorrendben olyan állománynyilvántartást /leltárt/ vezetni, amelynek alapján az állomány egészének darabszáma és értéke, továbbá az egyes dokumentumok értéke bármikor megállapítható és ellenőrizhető." Ez a rendelet előírja, hogy a könyvtárak milyen időközönként kötelesek állományellenőrzést, leltározást végezni.

A rendeletek és a szabvány alapján készítik el a könyvtárak szervezeti és működési szabályzatukat. Könyvtárunk állománynyilvántartási és állományellenőrzési rendjét a Szervezeti és Működési Szabályzat határozza meg.

1983 őszén az igazgató elrendelte az állomány teljeskörű revízióját, amelynek fő felelőse és koordinátora a Fejlesztési-Szervezési Osztály volt.

A könyvtár állománynagysága által meghatározott leltározás: mértéke szerint teljeskörű, a könyvtár állományának egészére kiterjedő, jellege szerint időszakos, a lebonyolítás módja szerint folyamatos volt.

Az állományellenőrzés célja a hiányok, valamint a tényleges állománynagyság és állományérték megállapítása volt.

A revízió során készült el a MŰD /műzeális értékű dokumentumok/ új egyedi nyilvántartása és újraárazása.

Az állományrevízió az 1984. szeptember 30-ig állománybavett dokumentumokra terjedt ki. A revízió ideje alatt a Könyvtár teljes nyitvatartással üzemelt.

Az állományrevízió három ütemben zajlott le:

1. Előkészítés /1984. január-december 30./
2. Lebonyolítás /1985.január 2-szeptember 30./
3. Zárójegyzőkönyv elkészítése /1985. október 1-1986.szeptember 15./

A revíziós munkák előkészítését megelőzően több könyvtár munkatársaival konzultáltunk állományellenőrzési tapasztalataikról. Különösen értékes javaslatokat kaptunk Maurer Pétertől az Országos Műszaki Könyvtár munkatársától és Fogarassy Miklóstól az OSZ KMK munkatársától.

1. Előkészítés

Az előkészítés célja:

- 1.1. A nyilvántartások felülvizsgálata,
- 1.2. a névleges állománynagyság és érték megállapítása,
- 1.3. annak megvizsgálása, hogy az egyes nyilvántartások mennyiben használhatók a tételes behasonlításhoz,
és
- 1.4. a revízió bonyolításának megtervezése.

1.1. Az előkészítés során átvizsgáltuk a Könyvtár valamennyi állománynyilvántartását. Meghatároztuk az egyes nyilvántartások célját, tartalmát, hogy a rendelet és a szabvány

milyen formai, tartalmi követelményeket támaszt az egyes nyilvántartásokkal szemben, és azoknak mennyiben felel meg a Könyvtár jelenlegi gyakorlata. Ennek alapján megállapítottuk, hogy Könyvtárunk állománynyilvántartási elvei mind tartalmilag, mind formailag megfelelnek a rendeletben és a szabványban előírtaknak. A Könyvtárban használt nyilvántartások szabályos formák, általánosan elterjedtek. A jelenleg használt növedéknapló és cédulaileltárak, egyedi és csoportos leltárkönyvek a szabványosított formanyomtatványok kiadása előtt is használatban voltak.

1.2. Megállapítottuk a meglévő nyilvántartásokból az egyes állománytestek nagyságát, valamint az egész állomány nagyságát és értékét. Ehhez felhasználtuk a régi összesítéseket. 1970-ből maradt fenn egy összesítés, ami az összes állományegység darab és forint értékét megadta. Ehhez adtuk hozzá az azóta működő egyedi naplók és azok egy részét 1973-tól felváltó csoportosnapló göngyölitett értékeit.

1.3. Minden nyilvántartást külön-külön megvizsgáltunk abból a szempontból, hogy mennyire lehet használni a tételes behasonlításhoz. Alaposan átvizsgáltuk a régi naplók olvashatóságát, a rossz, hibás kézírással beírt adatokat és megjegyzéseket. Megállapítottuk, hogy melyik napló rendszere egyezik a raktári renddel és ott a behasonlítás

alapját a naplók szolgálták /pl. nagyságrendi numerus currens/.

Ahol eltér a raktári rend a nyilvántartás rendjétől /pl. növedéknapló, nagyság szerint tárolt térkép állomány, szakrendben felrakott statisztikai kiadványok gyűjteménye/, ott segédeszközöket készítettünk illetve egyedi megoldásokat dolgoztunk ki. A segédeszközök számítógéppel kiíratott gépi listák voltak, pl.:

- a periodika /kb. 20.000 kötet/ állomány esetében

/1986-ig a folyóirat és hírlap állománytól külön kezeltük az egyéb időszak kiadványokat./ A gépi lista tartalmazta a raktári számok sorrendjében a címeket és a címekhez tartozó köteteket.

- a jegyzetek /kb. 22.000 db/ esetében

raktári számok sorrendjében a rövidített bibliográfiai leírást tartalmazta a gépi lista. Itt meg kell jegyezni, hogy még a revízió előtt nagymennyiségű jegyzet selejtezését végeztük el. Az előkészítési munka során külön szabályzatot készítettünk a jegyzetek kezelésére, feldolgozására, nyilvántartására és feltárására.

- a hivatalos statisztikai állomány gépi listájának el-

készítése volt a legnagyobb gond az állomány nagysága /120.000 kötet/, és a téma szerint raktározott növedéknaplóban nyilvántartott, valamint bonyolult raktári jelzetadása miatt. Ebben az állományban monografikus művek és

időszaki kiadványok egyaránt szerepelnek. Rögzítettük a növedéknapló folyamatosan növekvő sorszámaait és a hozzá tartozó raktári jelzetet. Számítógép segítségével kiíratunk egy listát, ami a raktári jelzeteken belül számsorrendben tartalmazta a növedéknapló sorszámaait. A bibliográfiai adatok nélküli lista segítségével a lengyel leltározási módszer elvei szerint végeztük el a behasonlítást.

Egyedi megoldások pl.:

- a kutatói anyag esetében - mivel az itt lévő dokumentumoknak nincs külön egyedi nyilvántartása, ugyanis a különböző állományrészekből lettek kiemelve, a revízió alapja a raktári állomány volt. Minden dokumentumról egy fehér cédulát írtunk - raktári számmal és egyedi azonosító számmal -, a dokumentumot revíziós bélyegzővel ellátva visszaraktuk a polcra. A nyilvántartásokban a revíziót a kiírt cédulák alapján végeztük el.

- az olvasótermi szabadpolcos és a reference állomány esetében - a revízió menete a kutatói állományéhoz hasonlóan zajlott le. Minden dokumentumról leírtuk a raktári számot és a napló számot fehér cédulára, polconként haladva ahogy a polcon egymás után következtek. A dokumentumokat elláttuk a revíziós bélyegzővel és mielőtt visszaraktuk a helyére megtisztítottuk a polcokat. A cédulák alapján utólag bélyegeztük le az egyes nyilvántartásokat. Így ennek az állománynak a revíziója és takarítása egyszerre lezajlott. A munkát egy hétvégén 4 fő

végezte el.

1.4. A revízió lebonyolításának megtervezése

- Háromtagú revíziós bizottságot hoztunk létre. A bizottság feladata volt, hogy összefogja, irányítsa és ellenőrizze a revízió teljes munkamenetét. Javasoltuk két főből álló revíziós brigádok szervezését, melyek feladata a tétéles behasonlítás végzése.
- Állományegységek szerint meghatároztuk, hogy az egyes esetekben milyen munkamódszerrel oldható meg a tétéles behasonlítás. Részletes munkaleírást készítettünk a revíziósok számára. Ebben leírtuk a brigádtagok feladatait, munkamódszerüket és a különböző eljárásokat a felmerülő problémák megoldására, illetve jelölésére.

Összegyűjtöttük a hibákat hibatípusok szerint és meghatároztuk a megoldási módokat. Különböző színű - katalóguscédula méretű - színes kartonokat készítettünk elő a hibatípusok, a hiányok, a többletek és az elosztások jelölésére /rózsaszín, zöld, sárga, natur/. Ugyanilyen jelölőcsikokat /kb. 25x7 cm hosszú/ is készítettünk, ezeket a könyvekbe, illetve a könyvek helyére tettük be a problémák jelölésére. A kartonokra és a jelölőcsikokra egyaránt ráírtuk a műraktári jelzetét, naplószámot és a problémát. Így a problémás művek már messziről észrevehetőek voltak, ahogy az ellenőrzés megindult a raktárban.

- Minden állományrészre, figyelembe véve annak nagyságát, a raktározási körülményeket, az előírt munkamódszert, normát állapítottunk meg. Próbafeleméréseket végeztük és annak alapján állapítottuk meg a napi normát. Így pl:

- a periodika állománynál a nagyszámú többlet kiírása, a naplósza-mok megkeresése, kötetek azonosítása nehezítette a munkát. Itt napi 600 db-ot állapítottunk meg;
- a hirlap állománynál a tékázott anyag, a téka ki- és bekötése, a hirlapok leszámolása, a porlandó papír, a hirlapok nagy mérete, rossz elhelyezése miatt csak napi 36 téka volt a norma;
- a folyóirat állománynál a részben kötötett, részben tékázott állomány, a hiányos nyilvántartások miatt napi 250 téka ill. kötet volt a norma;
- a szakmai és nem szakmai numerus currens állománynál a benti raktárban volt különösen nehéz a munka, a szoros polcok, a magasan felrakott könyvek, a szűk folyósók, napi norma 800 db volt.

A napi normát menet közben néhány esetben módosítottuk, mint Pl. a numerus currens állománynál felemeltük, a gépi listával ellenőrizendő hivatalos statisztikai állomány-nál csökkentettük.

- A napi norma ismeretében elkészítettük a teljes állomány tételes behasonlításának ütemtervét. Megállapítottuk, hogy egy brigád munkavégzése esetén hány munkanap alatt végezhető el a teljes állomány behasonlítása. Az ütemezésnél

a hétvégeket, az éves szabadságokat és az ünnepnapokat is figyelembe vettük. Minden osztályról az osztályok létszámának arányában kért a revíziós bizottság brigádokat. Ennek figyelembevételével készítettük el az ütemtervet és jóváhagyásra felterjesztettük főhatóságunknak.

- Elkészítettük illetve beszereztettük a revíziós segéd-eszközöket. Pl.: a gépi listák rögzítési munkáinak elvégzése, revíziós munkaleírás sokszorosítása, napijelentés űrlap sokszorosítása, balesetvédelmi előírás sokszorosítása. Pecsétek megrendelése. Pecsétpárna, párnafesték, munkaköpenyek, könyvtári létrák, könyvtári könyvkocsik, íróeszközök beszereztetése. Színes kartonok, jelzőcsikok vágatása, katalogusdobozok készíttetése. Mivel az állomány több mint 60%-a Törökbálinton lévő raktárunkban van elhelyezve, meg kellett szervezni a dolgozók ki- és beszállítását, utazási jegyek beszerzését illetve a kifizetéshez szükséges nyomtatvány sokszorosítását.

2. Lebonyolítás

Célja az állomány tételes behasonlítása volt.

A munka 1985. január 2-án indult. A Könyvtár vezetése 3-4 brigád beindítását engedélyezte, akik egyszerre más-más állományrészben kezdhették meg a munkát. A brigádok háromhetes turnusokra voltak bepsztva.

Meghirdettük - miután anyagi támogatást kaptunk - a különmunka lehetőségét, hétvégeken, illetve munkaidő után. A könyvtár dolgozói örömmel jelentkeztek különmunkára. Volt olyan hétvége, hogy 6-7 brigád is dolgozott egyszerre.

A revízió ideje alatt a revíziós szakaszban, a raktárba és a raktárból dokumentum csak a revíziós bizottságon keresztül volt mozgatható. Folyamatosan megadtuk a raktárosoknak, hogy melyik állományrészben, milyen tételszámtartományánál tart a revízió.

2.1. A behasonlítás munkamenete

Írásban meghatároztuk a brigádok feladatát, a munkamenetét, egy-egy állományrészre külön utasításban.

A brigádok tagjait a munka megkezdése előtt balesetvédelmi szempontból kioktattuk a raktárakban való biztonságos munkavégzésre.

- A revíziós brigádok feladata:

A brigád egyik tagja /raktáros vagy szerződéses munkaerő/, a polcnál darabról-darabra menve, a köteteket kézbevéve felolvasta a kezében lévő mű raktári jelzetét, szerzőjét, címét, megszámolta az azonos jelzeten szereplő összetartozó köteteket.

A brigád másik tagja /csak szakképzett és gyakorlott könyvtáros lehetett/ az egyedi nyilvántartásokban vagy a behasonlításhoz szükséges segédanyagokban /pl. számítógépes listák/ ellenőrizte a beolvasott adatok helyességét.

Amennyiben az egyezés egyértelmű volt, a polcnál álló brigádtag a dokumentumban a címlap verzóján a revíziós bélyegzőt beütötte az állománybélyegző mellé, és a nyilvántartásokat kezelő brigádtag a naplóban vagy cédulaleltáron vagy gépi listán a megfelelő sorba beütötte a revíziós bélyegzőt.

Problémák jelölése

Problémás esetben a nyilvántartásokat kezelő brigádtag, az előre meghatározott utasítás szerint kitöltötte a megfelelő színű cédulát és a jelölőcsikot. A nyilvántartásba beírta a jelzéseket.

Hiány és kölcsön esetében: "H85" ill. "K85" jelzést írt a nyilvántartásba és zöld cédulát és zöld jelölőcsikot állított ki. A jelölőcsikot a polcnál lévő brigádtag a dokumentum helyére tette.

Hiba esetén /pl. nem egyezik a kötetszám, nem egyezik a cím, hiányzik az állománybélyegző a műből stb./ rózsaszín cédulára és jelzőcsikra felírta a bibliográfiai adatokat és a hibát a nyilvántartást vezető brigádtag. A jelzőcsikot a polcnál lévő brigádtag a könyvbe tette.

Iöbbllet esetén /a mű a nyilvántartásban nem szerepel/ sárga cédulára és jelzőcsikra felírta a mű bibliográfiai adatait a nyilvántartást vezető brigádtag, a jelzőcsikot a könyvbe beletette a polcnál lévő brigádtag.

Felosztás esetén natur cédulát kellett kitölteni és a jelzőcsikot a könyvbe beletenni.

- Napi jelentés

A brigádok minden napi "napi jelentés"-t adtak le és ehhez mellékeltek a kitöltött cédulákat.

A napi jelentés elkészítése során a nyilvántartásból összesíteni kellett a behasonlításra került tételszámot, az ellenőrzött darab számot. Ki kellett tölteni a reviziózott napi összes darab számot, helyszámtartományt jelzettől-jelzetig, valamint megoszlás szerint: hiány, kölcsön, hibásként kiemelt vagy megjelölt, elosztott, többlet. A brigádok naponta közölték a reviziós bizottsággal észrevételeiket is pl. a munkakörülményekről, kötészeti problémákról stb.

- A reviziós bizottság feladata a lebonyolítás során

A reviziós bizottság adta ki a munkát az egyes brigádoknak. Folyamatosan ellátta a brigádokat a megfelelő munkaeszközökkel, reviziós segédeszközökkel. Gondoskodott arról, hogy minden nyilvántartás a brigádok rendelkezésére álljon.

A reviziós bizottság naponta átvette a napi jelentéseket, ellenőrizte a norma teljesítését és átvette a kiírt cédulákat. A cédulák alapján a felmerült hibákat, amit tudott azonnal elintézett. A többi cédulát raktári szám sorrendjében dobozokban gyűjtötte össze.

A reviziós bizottság a nyomós okból soron kívül kiadandó dokumentumok revízióját maga végezte el. Ugyan-
úgy utólag revíziózta a revízió időszakában a kölcsönzés-
be visszaérkező műveket, amennyiben a jelzetükön a
revízió már túlhaladt.

A reviziós bizottság minden hónapban havi összesítő
jelentést készített a revíziózott állományrészekről.
Külön összesítést vezetett a revízió állásáról, állomány-
részek szerint. A kiemelkedő teljesítményt nyújtó
brigádokat külön jutalomra terjesztette elő.

A jó ütemben haladó napi munka és a különmunka
eredményeként a tételes behasonlítás 1985. szeptember
3-ára befejeződött.

3. Zárójegyzőkönyv elkészítése, a revízió befejezése

A tételes behasonlítás befejezése után kezdtük meg
a hiányok és kölcsönök tisztázását.

A revízió során a raktárban kiírt kölcsönzéseket
ellenőriztük a kölcsönzésben. Azokat a cédulákat, amik
egyeztek kiemeltük.

Többször ellenőriztük a revízió során kiírt hiány-
cédulákat. A tévedések kiszűrésére a hiányokat a rak-
tárakban, a nyilvántartásokban és a kölcsönzésben újra
átvizsgáltuk. A megmaradt hiánycédulák alapján 1986.
nyarán kezdtük el a hiánylisták legépelését. A hiány-
jegyzékek tartalmazták a művek bibliográfiai leírását

és a mű értékét.

A revízió során kiírt és egyszerűen nem javítható hibajelölések alapján elkészítettük a hibajegyzékeket hibatípusok szerint csoportosítva, és átadtuk a felelős osztálynak.

Többletek főleg a rekatalogizált állományban fordultak elő, mert a többkötetes és periodikusan megjelenő kiadványoknak csak az első köteteit vették állományba, a többire ráírták a megfelelő raktári számot és csak felrakták a polcra. A többletekről szintén listák készítettünk.

Az elosztásokat még a revízió során a revíziós bizottság a helyére rakatta és elvégezte annak revízióját.

A revízió befejezéseként kiszámítottuk a hiány mértékét, darab és forint értékét és elkészítettük a zárójegyzőkönyvet. A jegyzőkönyvet a hiánylistákkal együtt felterjesztettük főhatóságunknak és ezzel befejeződött a teljes állomány tételes revíziója, amelynek végeredménye: 1986. szeptember 20-án 552.000 könyvtári egység, több mint 44 millió forint névértékben.

A jegyzőkönyv elfogadása után megkezdtük a hiányként szereplő művek törlését az állományból; a nyilvántartásokból való kivezetést, a katalógusokból való kiemelést és a raktárakban való jelölést.

A revízió néhány tanulsága:

A folyamatos napi munka során rendkívül nagy hangsúlyt kell fektetni a nyilvántartások pontos vezetésére, a jól átgondolt helyszámadásra és az utólagos javítások minden fázison való átvezetésére.

Ajánlott, hogy az állománynyilvántartást vezető könyvtáros ismerje jól a raktárat is.

Nem szabad elhanyagolni a dokumentumok értékének beírását a nyilvántartásokba. Utólag nagyon nehézkes az állomány értékének megállapítása.

Nagyon fontos a napi munka ellenőrzése, minden egyes munkafázis után.

Rendkívül fontos a revízió alapos és nagyon aprólékos előkészítése. Ehhez szükséges az egységes revíziós bizottság létrehozása.

Az állomány nagyságától függően kell meghatározni a revíziós bizottság tagjainak létszámát. Ilyen nagyságrendű állománynál a revíziós bizottságnak több tagúnak kell lennie, akik csak a revízió bonyolításával foglalkoznak és naponta ellenőrzik a revíziós brigádok munkáját. A revíziós brigádok tévedései, hiányosságai utólag nagyon nehezen hozhatók helyre.

A revízió során használt cédula módszer nagyon jól bevált, tudjuk ajánlani. A cédulákat az ellenőrzéshez könnyen lehet rendezni, csoportosítani, stb.

A revízió sikeréhez nagyban hozzájárult a vezetés

megértése, támogatása, a revízióban kiemelkedő teljesítményt nyújtó kollégák külön jutalmazása, a külön anyagi keret biztosítása a különmunka végzésére.

Mindezek nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy az ütemtervben meghatározott határidő előtt 8 hónappal korábban a teljeskörű állományrevízió befejeződött.

NYÁRI TOVÁBBKÉPZÉS:
FILOZÓFIA

Complete revision of the holdings of the Library and
Documentation Dept. of the Central Statistical Bureau.

Judit Hansági

The complete revision of the holdings started in 1983. The publication describes the revision process, its preparing, performance and peculiarities in a Department comprising 600 000 volumes. The aim of the preparing work was to study the registers, the size and value of nominal holdings, the possibilities to use the present registers for searching the items and the planning of the revision work.

3-4 groups started to work in January, 1985 in different parts of the holdings.

In course of comparing the items the mistakes were constantly registrated (for example mistakes in volume numbers, absense of the titles, excess issues compared to the inventory etc). The groups daily reported on the events. The work was finished by the beginning of September.

After having completed the comparison of the items, the check of lent and absent items started.

It was found that besides the absent items, excess documents also exist. Finally a record was made indicating that the holdings of the library consist of 552 000 volumes their value is 44 millions forint.

Полная ревизия библиотечного фонда
Библиотеки и Документационной Службы
Центрального Статистического Бюро, Будапешт

Юдит Ханшаги

Полная ревизия фондов началась в 1983г.

В подготовленном по этому случаю в статье детально рассматривается ход ревизии 600 000 документов ее подготовка и основные выводы.

Целью подготовки явилось проверка учета, оценка номинального фонда и его стоимости, проверка того, насколько сравнимы имеющиеся фонды с данными учета, а также планировка всего хода ревизии.

Непосредственно работа началась в январе 1985г. с участием 3-4 бригад, которые начали одновременную проверку различных участков фонда. При сравнении учетных данных с имеющимися в наличии изданиями, постоянно регистрировали встречающиеся ошибки (не совпадает номер тома, отсутствует название, есть-ли излишние экземпляры и т.д.).

Бригады ежедневно отчитывались по проделанной работе. Работа была окончена к началу сентября.

После проведения по-экземплярного сравнения, уточнили количество отсутствующих и находящихся на руках изданий.

В результате был составлен акт, в котором библиотечный фонд был определен в количестве 552000 экземпляров, стоимостью 44 милл.фт.

Könyvtárközi együttműködés Magyarországon

KOVÁCS Katalin

Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár
Budapest

A 70-es években kibontakozó világgazdasági válság következtében Magyarországon is fokozott figyelem fordult a szellemi erőforrások hatékonyságának növelésére, az információgazdaság fejlesztésére. A társadalmi igények változásával a korábbinál is hangsúlyozottabb szerepet kapott a könyvtár- és tájékoztatásügy kérdése. Az állami és szakmai irányítás központi szervei, szervezetei - elsősorban az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság, az Országos Könyvtárügyi Tanács és a Magyar Könyvtárosok Egyesülete - irányelveket, programokat dolgoztak ki az országos szakirodalmi információs rendszer, és a könyvtári ellátás fejlesztése érdekében. Napirendre került a korszerű számítástechnikai eljárások bevezetése, koordinálása, a könyvtár- és tájékoztatásügy rendszerszemléletű megközelítése. Az ország gazdasági lehetőségei azonban nem tudtak lépést tartani a megnövekedett feladatokkal, a könyvtárpolitika irányelveivel. 1981-ben a IV. Országos Könyvtárügyi Konferencia megállapította, hogy "az elmúlt évtizedben a magyar könyvtárügy - főleg a tárgyi feltételeket illetően nem kapta meg azt a támogatást, amelyet a társadalom fejlődése szempontjából fontos szerepe, jelentősége megkívánt volna". (1)

A könyvtári rendszer kiépítéséhez elengedhetetlenül szükséges a könyvtárközi kapcsolatok, a könyvtárak közötti együttműködés megerősítése, az elaprózottság és ugyanakkor az ellátatlan fehér foltok megszüntetése, a párhuzamosságok felszámolása. Mindehhez szükség van a működési feltételek megjavítására, a korszerű technika alkalmazására és a központi szolgáltatások fejlesztésére.

Könyvtári hálózatok és együttműködő körök

Szocialista könyvtárügyünk első átfogó dokumentuma az 1956-os 5.sz. törvényerejű rendelet volt. A jogszabály a könyvtárügy szakmai egységének megerősítését tűzte ki célul, s középpontjában a hálózatok megszervezése, illetve a már létrejött könyvtári hálózatok törvényesítése állt.

A szocialista országokra általánosan jellemző hálózati modell az "egymással szervezetileg összekapcsolt, többnyire azonos felügyeleti szervhez tartozó könyvtárak együttesét"(2) jelenti. Ez a struktúra mindennekeelőtt a felügyeleti-fenntartói egységességre épül. A magyarországi hálózatok is az intézményi, ágazati, közigazgatási felépítéshez igazodva jöttek létre. Ez a körülmény egyrészt biztosítja az egyes hálózatokhoz tartozó könyvtárak egységes irányítását, másrészt azonban megnehezíti a hálózatok közötti kooperálást és a koordinálást. Az együttműködés biztosítása a különböző főhatóságok rendelkezési joga alatt álló könyvtárak között igen nehéz feladat. Anyagi fenntartásuk is különböző forrásokból történik, s az egyes tárcák lehetőségeihez igazodik. Az egyes hálózatokhoz tartozó könyvtárak igen eltérő működési feltételek mellett tevékenykednek. Az igazgatási szerkezethez való kapcsolódás pedig egy meglehetősen merev rendszer kialakulását jelentette.

Magyarországon a felszabadulás utáni teljes központosítás egy idő után fékezőleg hatott az egész társadalom életére, valamennyi szférára - a gazdaságtól a kulturális területig. A gazdasági életben, az irányításban szükséges változtatásokat 1968, az új gazdasági mechanizmus bevezetése indította el, a könyvtári életben pedig a - szintén a 60-as években kezdődött - gyűjtőköri együttműködési törekvések, majd a 70-es években megszületett új könyvtári jogszabályok.

A felszabadulás utáni időszakra a könyvtárügyben is a sokszor túlhajtott mennyiségi növekedés volt jellemző. A mennyiségi fejlesztés azonban ezen a téren sem hozott magával egyértelműen minőségi változást. Sőt, a mennyiség bizonyos szempontból gátló tényezővé vált: könyvtáraink elaprózottságának következményei a mai napig éreztetik hatásukat.

Az első könyvtári törvény értelmében az együttműködés a hálózati struktúra kiépítését jelentette. Az ötvenes évek után egyértelművé vált, hogy bár a hálózati rendszer nagyfokú szervezettséget jelent, ugyanakkor kizárólagos volta miatt akadálya is a fejlődésnek. Könyvtárügyünk vezetői is felismerték, hogy az állománygyarapítási együttműködés a tudományos- és szakkönyvtárügy egyik kulcskérdése. Ez a felismerés hozta létre 1968-ban a Gyűjtőköri utasítást, majd a gyűjtőköri kódexet, s ezek alapján a hálózati formától függetlenül szakterületi együttműködésre nyílt lehetőség.

Szemléletváltozást tükröznek a 70-es években megjelent új könyvtári jogszabályok is (15/1976 sz. tvr., 17/1976 sz. végrehajtási utasítás, 5/1978 KM. sz. rendelet). Az új rendeletek kiemelik, hogy a feladatokat csak az egységes könyvtári rendszer útján lehet megvalósítani, s a rendszer valamennyi funkcióját, szolgáltatását az együttműködésre kell alapozni. Az 1976-os könyvtári törvény előírja, hogy a könyvtári rendszer tagjainak együtt kell működniük a kulturális élet, a tudomány, a fejlesztés és a tájékoztatás más intézményeivel, szervezeteivel is.

A jogszabályok tovább erősítették a régi kereteket, a hálózati formát, ugyanakkor a hálózati szervezetben a tagkönyvtárak mellérendeltségi viszonyát hangsúlyozzák. A korábbi, merev, csak a hálózatokra épülő könyvtári rendszer helyébe a hálózatok, a szakterületi és területi együttműködő körök együttes működése lépett. Az új szervezeti formák bekapcsolódásával a tartalmi, lényegi kérdések kerültek előtérbe.

Az 5/1978-as rendelet a magyar könyvtári rendszert a hálózatok, a szakterületi és területi együttműködő körök együttesének tekinti. A jogszabály a regionális dokumentumellátást és a szolgáltatások koordinálását biztosító területi elv érvényesítése mellett lehetőséget ad arra, hogy a különböző hálózatokhoz tartozó könyvtárak az egyes országos feladatkörű szakkönyvtárak vezetésével kooperációs köröket, ún. szakterületi együttműködő köröket alakítsanak ki.

Az említett alapjogszabályokon kívül rövid időn belül számos más rendelet, utasítás is megjelent: 1975-ben az állományvédelemről, 1977-ben a kötelesepéldány-elosztás új rendjéről, 1981-ben a

könyvtárközi kölcsönzésről. Mindezek azt mutatják, hogy a magyar könyvtárügy elvileg kiválóan szervezett.

Könyvtári törvényünk körvonalazza az alapvető célkitűzést: "A könyvtári rendszer útján biztosítani kell, hogy a könyvtárak szolgáltatásaikkal az ország bármely településén vagy munkahelyén előmozdítsák a művelődési és szakirodalmi igények kielégítését, valamint e téren a tájékoztatás nyújtását." (3)

Konkrétabban: minden állampolgárnak alapvető joga, hogy - bármelyik információs ponton, könyvtáron keresztül lép be a rendszerbe - tájékozódni tudjon nemcsak a Magyarországon megjelent kiadványok, de a világ dokumentumainak egésze alapján, sőt, a kívánt műhöz hozzá is juthasson. Hogy ez mégis így, hogy könyvtáraink sokszor egymás tevékenységét, állományösszetételét, szolgáltatását sem ismerik megfelelően, ez a rendszer működésének hiányosságaiból adódik.

"Hiszen együttműködés csak egymással valamilyen kapcsolatban álló... rendszerelemek között jöhet létre, s a rendszernek soha nem az együttműködés a célja, hanem a rendszer meghatározó lényegi jellegzetessége, hogy többek között, különféle együttműködési, munkamegosztásos kapcsolatok alakulnak ki benne."(4)

A rendszerre válásban, az együttműködés tényleges kialakulásában kiemelkedően fontos szabályozó szerepe van a központi szolgáltatásoknak. Amíg a jogszabályok a rendszer formális működését határozzák meg, az érdemi munkában a központi szolgáltatások eszközszerének jut fontos feladat.

- 1., A 4. Országos Könyvtárügyi Konferencia. Dokumentum-gyűjtemény. Szerk.: Gerő Gyula.
- 2., Feimer Ágnes: Networking. IFLA konferencia, Montreal, 1982 augusztus. (Szemle) = Könyvtári Figyelő, 1984, 30, 2, 302.p.
- 3., A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1976. évi 15. számú törvényerejű rendelete a könyvtárakról. 3.§.
- 4., Futala Tibor - Horváth Tibor - Papp István: Együttműködés vagy rendszerszervezés = Könyvtári Figyelő, 1983, 29, 5, 455.p.

Beszámoló az Országos Orvostudományi Információs Intézet és
Könyvtár 1986-ban végzett munkájáról

I.

Az Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár valamint költséghelyeinek bruttó módosított költségvetése 118,191.000,-Ft volt, amelyből a teljesítés 108,969.000,-Ft (a tervteljesítés 92,2%) volt. Ebből az OIK költségvetése 15,384.769,-Ft, a felhasználás 14,707.620,-Ft, (a tervteljesítés 95,6%) volt. A bevételi terv 5,023.000,-Ft, a teljesítés 5,308.000,-Ft, (a tervteljesítés 105,7%) volt, ebből az OIK bevételi előirányzata 2,705.326,-Ft, a teljesítés 2,622.864,-Ft (a tervteljesítés 97,0%) volt.

Az intézet létszáma 53 teljes és 4 főfoglalkozására átszámított részfoglalkozású munkatárs volt.

A Liliom u.8.sz.alatti épületrészünk rekonstrukciója, kialakítása befejeződött, a Reprográfiai osztály kiköltözött. A Könyvtár a tömörrektárát elfoglalta, a folyóiratok egy részét: 7000 folyóirat-évfolyamot 850 polcfolyóméteren elhelyezte.

A Szentkirályi utcai épület 1. emeletén álmennyezetet szereltünk és elektromos fűtőtesteket állíttattunk be. Ezzel fűtési gondjaink megoldódtak. A többi emelet rekonstrukciója 1987-re húzódott át.

Elkészültek a Magyarországra járó külföldi orvosi-biológiai folyóiratok adatbázisának adatbeviteli programjai, elvégeztük az ezzel kapcsolatos előkészítő és szervezési munkákat és a programok tesztelését szolgáló kísérleteket.

Növekedett a Medik adatbázisból nyújtott szolgáltatások igénybevétele.

Az importált külföldi folyóiratok választéka tovább bővült. A Soros alapítvány akciója révén az OIK-on kívül 7 újabb hálózati könyvtárunknak sikerült Rank xerox másológéphez jutnia.

Sikerrel lezajlott az orvosi könyvtárosok és orvostanácsadók 13., Pécsen tartott tájértekezlete.

Végrehajtottuk az intézethez tartozó költséghelyek kiadásait fedező költségvetési tervet.

II.

Az egyes munkaterületek célkitűzéseinek és feladatainak teljesítése

1. Vezetés, igazgatás

Október 1-ével az egészségügyi miniszter dr. Fedinecz Sándort kinevezte az OIK főigazgatójává.

Szervezeti intézkedések

Vezetőségi üléseinket, (13 alkalommal) és intézeti háromszögüléseinket a szükséghez képest tartottuk.

Egy alkalommal munkaértekezletet tartottunk.

A Szakmai Kollégium tagjainak a mandátuma lejárt, az Egészségügyi Minisztérium az új tagokra tett javaslatunk elfogadását későbbi időre halasztotta, így a Szakmai Kollégium ülésére nem került sor.

Az Egészségügyi Minisztériumban az orvostudományi egyetemek könyvtárigazgatói, a rektorhelyettesek és a Művelődésügyi Minisztérium Könyvtári osztálya képviselőjének jelenlétében az egyetemi könyvtárak távlati fejlesztési terveire előterjesztést tettünk, különös tekintettel a régiókban lévő dokumentumok számítógépes feldolgozására. A SOTE könyvtárának igazgatója ismertette folyóirataik számítógépes feldolgozásához végzett előkészületi munkáik állását. A SZOTE és a POTE képviselői elmondták, hogy az egyetem saját költségvetéséből 1987-ben nem tud mikroszámítógépet venni.

Az egyetemi könyvtárigazgatók ülésén és az illetékes minisztériumban folytatott több megbeszélés következtében mód nyílt arra, hogy kollektív pályázatot nyújthattunk be az Országos Tudományos Kutatási Alaphoz (a pályázók: a SOTE, a DOTE, a POTE, a SZOTE rektorai, a szombathelyi Markusovszky Kórház, és a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kórházak főigazgató-főorvosai, valamint az OIK főigazgatója).

Bel- és külföldi kapcsolataink

Felettes hatóságainkkal kapcsolatunk élénk volt. Részt vettünk azon a megbeszélésen, amelyen az egyetemi könyvtárak folyóirat-beszerzési keretének emeléséről, a folyóforint-hiányok pótlásáról volt szó. Több beszámolót állítottunk össze az OMFB-MTA "A kutatás-fejlesztési információs infrastruktúra rendszer (IIF) megvalósítási terve" című anyaghoz.

Rendszeresen részt vettünk az Országos Könyvtári Tanács és az egyetemi könyvtárigazgatók tanácsának ülésein, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete ülésein. Az OIK 25 munkatársa tapasztalatcsere látogatáson és szakmai filmvetítésen vett részt az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtárban.

Többször tárgyaltunk a Soros alapítványi iroda képviselőivel. Kísérletet tettünk az alapítvány révén külföldi folyóiratok rendelésére is, de ezt az alapítvány végülis nem vállalta.

Munkavédelmi szemlét és egy alkalommal az OIK összes dolgozójának tűzvédelmi oktatást tartottunk.

Részt vettünk a KGST keretében folyó nemzetközi információs munkában.

Külföldi tanulmányútra küldtünk 4 intézeti és 3 hálózati munkatársat, fogadtunk 12 külföldi munkatársat.

2. Hálózati és módszertani osztály

A hálózattal tartott kapcsolatunk az előző évihez hasonlóan alakult, súlypontjai a regionális megbeszélések voltak, amelyeken a folyóirat megrendelések egyeztetésén kívül - minthogy devizaproblémák nem voltak -, sok más kérdés megbeszélésére is sor kerülhetett. Egyre inkább a számítógépesítés lehetőségei kerülnek az érdeklődés előterébe.

Egyes régiók részéről az az igény merült fel, hogy a könyvtárosok évente ne csak egyszer beszélhessék meg régiójuk könyvtári ügyeit és - hogy a Bács-Kiskun megyei vándor AKT-hoz hasonlóan - minden évben más-más alközpontban tartsanak értekezletet. Több alközpont részéről az az igény jelentkezett, hogy az instruktorokkal ne csak a regionális értekezleteken találkozhassanak, hanem székhelyükön is,

ahol problémáikat a helyi vezetők bevonásával beszélhetik meg. 1987-re ezért több kiszállást iktattunk be.

Az osztályra a tervezettnél több szervezőmunka hárult, mint pl. a másológép akció lebonyolítása, a Soros-alapítvány folyóirat-import akciója (amelyet az alapítvány végülis nem vállalt), a kollektív OTKA-pályázat szervezési feladatai stb.

Tervteljesítés az egyes feladatcsoportokban

Instruktor munka

17 könyvtárat látogattunk meg (1985-ben: 30), ebből 5 régióközpontot, 6 alközpontot, 2 tagkönyvtárat és 4 országos intézetet.

Az új Csongrád megyei alközpont Szegeden alakuló Alközponti Könyvtári Tanácsülést tartott, a Bács-Kiskun megyei alközpont pedig vándor-AKT-ját Kalocsán szervezte meg. Mindegyiken sok gyakorlati tanács hangzott el a mindennapi aprómunka megjavítására. A megbeszéléseket dr. Imrényi Tiborné Szegeden és Vörös Lászlóné Kalocsán kitűnően szervezték meg. E nem látványos eredményeket hozó, de a mindennapi munkát javító Alközponti Tanácsüléseket minél szélesebb körre ki kellene terjesztenünk.

A kaposvári Arató Miklós Orvosi Könyvtár munkatársai a könyvtár fennállásának 25. évfordulója alkalmából jubileumi ülést szerveztek, amelyen az OIK-ot az instruktoron kívül dr. Arató Lászlóné, a volt kaposvári alközpontvezető képviselte. A szakmailag is sikeres ülés megszervezéséért Kozma Zoltánné alközpontvezetőt illeti elismerés. Az elhangzott előadásokat Az Orvosi Könyvtáros 1987. évi számaiban közölni fogjuk.

Képzés, továbbképzés

Ötven fővel befejeztük katalogizálási továbbképző tanfolyamunkat (6 hónapon át havi 1 napot jelentett).

Szeptembertől 24 fővel megindítottuk 4. könyvtárkezelői tanfolyamunkat.

Két továbbképző látogatást szerveztünk: egyet az OMIKK szervezetének, szolgáltatásainak a megismerése céljából, ezen kb 50 fő vett részt. A másik látogatás, amelyet a Könyvértékesítő Vállalat új

központjában tettünk, különösen nagy érdeklődést keltett, a résztvevők száma meghaladta a százat.

Nagy sikere volt a Pécsi Orvostudományi Egyetem Könyvtárával együtt szervezett, a helyi könyvtár rendezésében megtartott 13. tájékoztató konferenciának, amelyen szó volt könyvtáraink 7. éves tervéről, a folyóiratbeszerzések alakulásáról, a jubiláló (25 éves) könyvtár munkájáról. A számítógép könyvtári alkalmazásáról nagy érdeklődést keltett előadás hangzott el.

A résztvevők száma mintegy 140 volt. dr. Ruzsás Lajosné és munkatársai gördülékenyen bonyolították le a szakmai napokat és emlékeztető kulturális programot szerveztek a megyében.

Megszerkesztettük Az Orvosi Könyvtáros 4 számát. Ezévből is sikerült amerikai, svéd, kubai és NDK-beli szerzőket megnyernünk.

Katalógusszerkesztési módszertani útmutatót adtunk ki és 12 módszertani levelet illetve körlevelet küldtünk könyvtárainknak. 4 élénk érdeklődést kiváltó referáló ülést tartottunk.

Nyilvántartások, jegyzékek

Központi könyvkatalógusunknak 66 könyvtár (közülük 3 koordinációs kör) 3046 könyvről küldött jelentést (1985-ben 69 könyvtár 3974 könyvről).

Központi folyóiratkatalógusunkat a hagyományos módon továbbgondoztuk, ugyanakkor megkezdtuk az adatok előkészítését a számítógéppel való betáplálásra. A Medinform osztály munkatársaival és a programozóval folytatott többszöri megbeszélés után elkészítettük az output specifikációját, majd 120 rekordból álló kísérleti lemezt készítettünk.

Összeállítottuk a Magyarországra járó orvosi-biológiai folyóiratok 1986. évi lelőhelyjegyzékét, még hagyományosan. A folyóiratfelelősök száma immár 2402.

A Központi katalógusokból a Könyvtári osztály munkatársaival 459 választ adtunk (1985-ben 859 választ)

ebből

könyv:	262	negatív válasz:	149
		pozitív "	113
folyóirat:	197	negatív "	93
		pozitív "	104

Elkészítettük a hálózati és koordinációs köri könyvtárak új címlistáját.

Elkészítettük a kiszállási adatlapot valamint a teljes hálózati statisztikai és személyi adatlapokat.

Kutató-elemző munka

Ajánló listát készítettünk az Index Medicus alapján az OIK számára beszerzendő, az országba még nem járó folyóiratokból.

Az Egészségügyi Minisztériumnak több alkalommal készítettünk hivatkozottsági jegyzékeket az SCI alapján.

Irodalomkutatást kezdtünk két leendő szemletanulmányhoz: a központi katalógusok szerepéről és a könyvtáros-továbbképzésről.

Egyéb tevékenység

Microfiche-szolgáltatásunkat 12 megrendelő (ebből 1 egyéni) veszi igénybe, 71-féle folyóiratot rendeltek meg 119 példányban. Az előfizetések fellelítése érdekében körlevelet és mintapéldányokat küldtünk annak a 22 könyvtárnak, amelyekben mikrofilmleolvasók vannak. Az év végéig újabb megrendelést nem kaptunk.

A Művelődésügyi Minisztérium rendelkezései szerint intéztük könyvtáraink statisztikai jelentéseinek összegyűjtését, ellenőrzését, továbbítását.

Az OSZK preprint folyóiratjegyzékeit továbbítottuk könyvtárainknak, majd az adatok ellenőrzése után azokat visszajuttattuk az OSZK-nak.

Összeállítottuk az intézet 1987 évi szolgáltatásaira vonatkozó propagandafüzetet.

Az év során munkatársaink tapasztalatcsere látogatáson voltak az Építésügyi Tájékoztatási Központ és az Agroinform módszertani részlegeiben. Az ott tapasztaltak egy részét felhasználjuk könyvtáraink adatainak áttekinthetőbb regisztrálásában.

Ezen kívül számos megbeszélésen vettünk részt az Egészségügyi Minisztériumban (a hálózati folyóiratrendelések alakulásáról, a leendő számítógépes hálózatról folytatott megbeszéléseken), a KMK-ban (a tárolókönyvtár és az állományápasztás új szabályozásának munkabizottságában), az OMIKK-ban, az MKE ülésein (a műszaki szekció és a központi szervezet vezetőségválasztó közgyűlésein), a Kulturában; az egyetemi könyvtárigazgatóknak ülésein két alkalommal (Miskolc és Sopron) képviseltük hálózatunkat.

Az év során egy alkalommal osztályértekezletet tartottunk. Az ott elhangzott ötleteket bedolgoztuk 1987. évi tervünkbe.

Medinform és bibliográfiai összevont osztály

3 Medinform Osztály

A Medinform rendszer helyzetének és az osztály tevékenységének általános jellemzése Az év folyamán megkezdődött a Rendszer öt éves tervének végrehajtása. E tekintetben az alábbiakat kell kiemelnünk.

A 11. Rendszertanács idején megtörtént az automatizált orvosi-jogi információs rendszer üzemszerű működésre való átadása. Az automatizálással egyidejűleg az adatbázis tartalma is bővült, a jogszabályokon kívül a vonatkozó bírósági határozatok és a jogi szakirodalom is bekerül a rendszerbe.

Az átadás kapcsán a Rendszertanács meghatározta a továbbfejlesztés irányait is (az angol nyelv alkalmazása az információkereső nyelv fejlesztése, az Index-Medico-iuridicus c. bibliográfia mutató-apparátusának javítása).

A Rendszertanács-ülés megtárgyalta a KGST komplex problémáinak információellátására irányuló tervét, amelyet az Egészségügyi Állandó bizottság előzetesen már jóváhagyott. A Tanács a tervet - kisebb korrekciók elfogadása után - végrehajtásra a kijelölt nemzeti szervek hatáskörébe utalta, azzal, hogy a teljesítésről évente be kell

számolniuk Rendszertanács-ülésen. Az összesített beszámoló az Egészségügyi Állandó Bizottság elé kerül. A KGST Titkárság egészségügyi osztályának vezetője a komplex problémák közül ismételten a "Biotechnológia az orvostudományban" téma fontosságát emelte ki, e témához - hosszabb távon - problémaorientált adatbázis kiépítése kívánatos.

Az 1987-es munkatervbe beiktatták a tudományometriai kutatások megtervezését és a munka megkezdését, e tárgyban 1987-ben kell megtartani az első szakértői értekezletet.

A MEDIK adatbázis - a feldolgozott dokumentumok mennyisége tekintetében - jelentősen fejlődött, mintegy 10.000 rekorddal több került be az adatbázisba, mint 1985-ben. A beérkező egyesített mágnesszalagok 36.400 rekordot tartalmaztak. A tervet azonban - Magyarországon és Csehszlovákián kívül - így sem teljesítették maradéktalanul a tagországok.

A tervezettnél több mágnesszalag érkezett (13 db), az év első felében azonban igen rendszertelenül és gyakran olyan hibákkal, amelyek leolvasási nehézségeket okoztak. Az ilyen szalagokat - néha többször is - visszaküldtük javításra. Az OMIKK-kal és a bolgár bá-zisszervvel folytatott levelezésünk és konzultációink eredményeképpen az év utolsó hónapjaiban már jó szalagok érkeztek.

Mindez azonban az éves munkánkban azt jelentette, hogy szolgáltatásainkat nem tudtuk rendszeresen elküldeni a felhasználóknak.

Az adatbázis minőségi tényezői nem változtak, többek között referátumot továbbra is csak a magyar és a bolgár KNSZ visz be.

A MEDIK adatbázis hasznosítása a legnagyobb mértékben a magyar KNSZ-nél valósul meg, kisebb mértékben a bolgár és a csehszlovák KNSZ-nél..

Az osztály tervteljesítése - mint az ismeretes - döntően függ az együttműködő intézményektől és munkatársaktól.

Legnagyobb együttműködő partnerünk, az OMIKK Számítóközpontja 1986-ban - soronkívüli állami feladatai miatt - több területen nem tudta betartani a szerződésben rögzített határidőt. Ily módon nem készült el a MEDPERIODIK adatbázis teljes kiépítésével, az adatbázisra alapozott kiadvánnyal, 2-4 hónappal késétt továbbá a HMB és a MOB Szupplementum egyes számainak kéziratával.

A lingvisztikai munkák terén nem tudtunk kellőképpen előrehaladni, ehhez hiányzott az állandó és megfelelő munkaerőkapacitás.

Automatizálás-szervezési feladataink keretében - több írásos anyag elkészítése és sok személyes konzultáció eredményeképpen - a Hálózati és Módszertani Osztálynak átadtuk a külföldi folyóiratok adatbázisának input-programját, a lekövetelt helyeket TAP-34-en rögzítettük.

Elkészítettük az alapanyagokat az out-put (felhasználói) programok kidolgozásához, e tárgyban megkötöttük a szerződést. Segítséget nyújtottunk a TAP-34 kezeléséhez és az adatbevitelhez szükséges ismeretek elsajátításában a Hálózati és Módszertani Osztály munkatársainak.

Előzetes szakmai tájékoztató és számos szakértővel való konzultáció alapján több ízben adtunk írásos anyagot ill. véleményt a hálózatban tervezett automatizáláshoz.

Megszerveztük az OIK terminálján való on-line adatelérést a Medline és egyéb adatbázisok lekérdezéséhez.

Tervteljesítés az egyes feladatcsoportokban

A MEDIK adatbázis fejlesztése és felhasználása

Adatszolgáltatásunk a terv szerint alakult, kb. 6500 rekordot vittünk be az adatbázisba, az elküldött mágnesszalagok (12 db) minőségileg teljes mértékben megfeleltek a rendszer követelményeinek. A minőség elemzését a szófiai bázisszerv végezte el, a Rendszertanácsülésen arról számolt be, hogy a magyar feldolgozás az egyedüli, amely teljesen hibátlan.

Az adatbázisba bevitt angol nyelvű referátumok száma megközelítette a tervszámot, kb. 1150. Az orosz nyelvű referátumok száma nem érte el a tervezett, kb. 200-at vittünk be az adatbázisba, s ugyanennyit juttattunk el az MRZS szerkesztőségéhez.

Az angol referátumok válogatása és tárgyszavazása folyamatosan és rendszeresen csak az év második felében valósult meg, az orosz referátumok készítéséhez, lektorálásához az év nagyobbik részében ugyancsak nem volt biztosított a megfelelő munkaerő.

Információs szolgáltatások

A MEDIK adatbázisra alapozott szolgáltatásokat - elsősorban megfelelő címanyag hiányában - nem propagáltuk, valószínűleg ennek tudható be, hogy retrospektív irodalomkutatásra kevesebb megrendelés érkezett, mint az elmúlt évben, összesen 10 megrendelés. A számítógépes irodalomfigyelés állandó profiljai (témái) 71-ről 75-re emelkedtek, tehát négy új témához szolgáltatunk anyagot. E témákra 68 kutatóhelyről 249 állandó megrendelésünk van, 90-nel több az előző évinél.

Az egyesített szalagok korábban már említett problémái miatt a számítógépes irodalomfigyelés keretében az év folyamán négy alkalommal szolgáltatunk anyagot a felhasználóknak, a találatok (tételek) száma kb. 16.000 volt.

A MEDPERIODIK adatbázis építése és felhasználása

A tervnek megfelelően 1 db. ISDS bulletin-szalagot válogattattunk le a KSH Infologic-kal az előre megadott specifikáció szerint ill. "manuális" előkészítés alapján.

A KNSZ-ektől megkértük az 1985-1986-os lelőhelyadatokat, így az 1987-ben megjelenő kiadvány e szempontból a lehető legaktuálisabb adatokat tartalmazza majd.

300 db. gép előtti formátumot készítettünk el az ISDS-ből hiányzó, de Magyarországon meglévő folyóiratokról, további kb.1200 db. adatlapot küldtek a KNSZ-ek, ezeket - korrekció után - a számítóközpont rögzítette.

Az év folyamán igen sok problémánk adódott a Medperiodik létrehozása terén részint az adatok óriási mennyisége miatt, részint az OMIKK adatrögzítési nehézségei miatt.

Mindez azt eredményezte, hogy a tervezett kiadvány kézírata nem készült el az éven belül, s ezt a Rendszertanács-ülésen be kellett jelentenünk.

A lingvisztikai munka

A tervnek megfelelően kidolgoztuk "Az indexelés metodikája" c. módszertani segédletet, sokszorosítottuk és az indexátorok rendelkezésére bocsátottuk.

Újabb nyelvi elemeket (módosítók, jelzők) fordítottunk le és azokat számítógépre vittük.

Az információkereső nyelv folyamatos gondozása (korrekciók, kvázideszkriptorok gyűjtése, deszkriptorcikkek kiépítése stb.) igen csekély mértékben történt meg, megfelelő munkaerő hiányában.

Több jelentős és nagyterjedelmű lingvisztikai anyagot véleményeztünk, ezekről a Vezető szerv a Rendszertanácsban beszámolt; jelezte egyetértését, s azt, hogy észrevételeinket a továbbfejlesztés során maximálisan figyelembe veszik.

Az orvosi-jogi tájékoztató rendszerben való részvétel

Az alrendszer ebben az évben kezdte meg automatizált működését, így módon a rendszer számára szolgáltatott adatok feldolgozása is lényegesen bonyolultabbá vált, ugyanakkor a feldolgozandó dokumentumok köre is bővült a bírósági határozatokkal és a jogi szakirodalommal.

Az adatbázis iránt nagy érdeklődést mutat az Egészségügyi Minisztérium, több ízben kértek tőlünk tájékoztatást a munkák állásáról és a rendszer által nyújtott információkról.

Az érdeklődés következményeként - az eddigi felhasználókon kívül ebben az évben a minisztérium főosztályvezetőinek is megküldtük az Index Medico-iuridicus c. kiadványt.

Az adatbázis számára az elmúlt évben Magyarország szolgáltatta a legtöbb feldolgozást, kb. 120 gépelőtti formátumot, a magyarokon kívül orosz címfordítással, annotációval és szabad kulcsszavakkal.

Egyéb információs és adatszolgáltatási tevékenység

A Medicinskij Referativnij Zsurnal számára 200 db orosz nyelvű referátumot küldtünk meg.

Bibliográfiai leírásokat készítettünk az új külföldi orvosi könyvekről eredeti nyelven, a magyar egészségügyi metodikai dokumentumokról és a retrospektív bibliográfiákról orosz nyelven, ezeket megküldtük az illetékes bázisszervnek (GCNMB, Moszkva). E három dokumentumtípusról összesen 50 feldolgozást készítettünk.

Elkészítettünk minden, a Rendszer és az Egészségügyi Minisztérium által kért beszámolót és jelentést.

Nemzetközi együttműködés

1986-ban az Egészségügyi Minisztérium jóváhagyta az általunk előkészített 1986-1990-re szóló kétoldalú együttműködési szerződéseket Csehszlovákiával, az NDK-val, Lengyelországgal és a Szovjetunióval.

Megszerveztük az 1986-ban lebonyolított tanulmányutakat. A devizamentes szakembercseréj keretében az alábbi munkatársak utaztak intézetünkbe tanulmányútra: a Szovjetunióból A. Lovenickij (VNIMI) és N.D. Ponomarjova, akik az intézet egész tevékenységét tanulmányozták, konzultáltak a Medinform ügyeiben, meglátogattak néhány külső intézményt. Csehszlovákiából (Prága) J. Císař, a könyvtári és információs tevékenység automatizálásának kérdéseivel foglalkozott, J. Spačková és E. Hojná, akik az on-line irodalomkutatás és a Medinform problémái iránt érdeklődtek elsősorban. Bratislavából M. Lomenová, az intézet igazgatója és E. Hosszu könyvtárvezető Nove Zámkyból, az OIK felépítését, tevékenységét, az orvosi könyvtári hálózatot és a módszertani munkát tanulmányozták.

Az NDK-ból G.Gering a tudományometriával kapcsolatos Medinform-tervet konzultálta, meglátogatta az Akadémiai Könyvtárat; E.wolff, drezdai könyvtárvezető elsősorban a hálózati és módszertani tevékenység iránt érdeklődött.

Lengyelországból (Varsó) D.Grodzka és R. Ran-Rokicka, mindketten megismerkedtek az OIK strukturájával és tevékenységével, ezen belül részletesebben a Medinform Osztály munkájával és az on-line irodalomkutatással.

A minisztériumok közötti egyezmény keretében 30 napot töltött intézetünkben tanulmányúton P.Prodanova, a bolgár társintézmény osztályvezetője, akinek munkája az automatizálás kérdéseire és a Medinform-feladatokra koncentrálódott, emellett több vidéki és fővárosi intézményt látogatott meg.

A külföldi munkatársak tanulmányútja az osztályt mintegy 80 munkanapon át foglalta le nagymértékben.

Az intézetből kiküldött munkatársak tanulmányútjával kapcsolatos szervezési munkákat is elláttuk.

Lengyelországba utazott tanulmányútra dr Fedinecz Sándor, aki az intézmény egészét és konkrét Medinform munkákat tanulmányozott, az NDK-ba dr Kusnyerik Györgyné, az intézet tevékenységének, ezen belül néhány konkrét szolgáltatásnak a megismerése céljából. Ugyanitt volt tanulmányúton dr Imrényi Tiborné, a szegedi Megyei Kórház könyvtárvezetője, aki a könyvtári metodikai tevékenységet tanulmányozta. A prágai társintézménybe a SOTE Központi Könyvtárának munkatársai, dr Rózsa Györgyné és Prepok Ferencné utazott, akik az ÚVLI és néhány nagyobb könyvtár munkáját tanulmányozták.

Bratislavába Romanovszki Evelint küldtük tanulmányútra az orvosi-jogi rendszer konkrét kérdéseinek konzultálása céljából.

A Szovjetúnióban az elmúlt évben intézetünkől senki nem volt tanulmányúton.

dr Szilágyi Vilmosné - a kubai intézet meghívására - Kubában volt tanulmányúton.

Medinform-tanácskozások

Részt vettünk a tervezési és információs szakértők értekezletén, Prágában (dr Szilágyi Vilmosné) és a lingvisztikai szakértők értekezletén, Varsóban (dr Fedinecz Sándor), továbbá a Rendszertanácsuláson, Kubában (az intézet részéről dr Szilágyi Vilmosné).

A prágai szakértői értekezlethez egynapos szimpózium kapcsolódott, amelyen Szilágyi Vilmosné tartott előadást.

Gazdasági munka (tervezés, beszámolás)

A munkatervben szereplő gazdasági feladatokat elvégeztük, ezen kívül elkészítettük az összevont osztály VII. ötéves tervét, beleértve az anyagi-műszaki és káderfejlesztési tervet.

Egy értekezletet tartottunk az összevont osztályon.

4. Bibliográfiai osztály

1986-ban az osztály feladatainak jelentős részét részállású munkatársakkal látta el, minthogy a teljes állású indexátor felvételére irányuló erőfeszítéseink nem jártak eredménnyel. A próbaidőre felvett orvos munkatárs szerződését nem kívánta meghosszabbítani.

Az I. negyedévben az osztály látta el a Gyorstájékoztató Szolgálattal kapcsolatos teendőket is.

Mivel a külföldi folyóiratok rendszeres figyelésének feladata a Dokumentációs Osztályra került át, e munkafolyamat részeként a MOB számára a hungarika-anyag kijelölése és gyűjtése szintén a Dokumentációs Osztályon történik.

Az osztály fő feladatának keretében a tervezett határidőre előállította a Magyar Orvosi Bibliográfia 1985/6. számát, azaz az 1985-ös kumulált név- és tárgymutatót, az 1986. évi 1. és 2. szám kéziratát. Az 1986/3. szám kézírata kéthetes késéssel készült el az író-automata rendszeres és tartós meghibásodása miatt.

E késés következtében a további számok, azaz az 1986/4. és 1986/5. szám kéziratának leadása csekély mértékben, mindössze néhány napot késett. Az éven belüli utolsó számot (1986/5.) december 31. helyett január első napjaiban adtuk le.

Az év folyamán az OSZK MNB Repertóriumának szerkesztősége a korábbi gyakorlat szerint megküldte a határterületi, társadalomtudományi stb. folyóiratok anyagát, amelyeket - előzetes szelekció után - ugyancsak felvettünk a bibliográfiába.

A magyar orvosi bibliográfia részeként a MEDINFORM osztályon készülő, automatizált kiadványok kéziratának előállítás - az OMIKK fényszedőjének ismételt meghibásodása miatt - jelentős késéssel készült el.

Az egyes kiadványok kéziratának leadása a következőképpen alakult:

- Hungarian Medical Bibliography 1985/2. szám kézírata csaknem három hónapos késéssel, azaz június 20-án;
- Hungarian Medical Bibliography 1986/1.szám tervezett határideje szeptember 30. volt, 1987. elejére húzódott át;

MOB Szupplementum 1985. szám egyhónapos késéssel, a kézirat leadása május 15-én történt meg;

MOB Szupplementum 1986. szám az augusztusi határidőhöz képest mintegy hat hónapot késett, 1987. elejére húzódik át.

A MOB Szupplementum késéséhez - a már említett nyomdai nehézségeken túl - az is hozzájárult, hogy a kiadvány struktúráját tovább finomítottuk, s ehhez az OMIKK-nak új programokat kellett kidolgoznia.

Az egyéb kiadványként gondozott Spectrum Pharmaceuticum-nak és a Gyógyszerterápiás Dokumentációs Szemle-nek elkészült az 1986/1-3. száma, a tervezett 1986/4. szám kéziratát a szerkesztőség a tárgyéven belül nem adta le.

Körlevelet küldtünk ki a két kiadvány megrendelőinek, hogy lehetőséget nyújtsunk külön-külön történő megrendelésükre. A beérkezett válaszok alapján megállapíthattuk, hogy a felhasználók többsége továbbra is igényli a kiadványokat, azonban végeredményképpen az előfizetett példányok csökkenéséről számolhatunk be mindkét sorozat terén. A jelenlegi kép alapján a Gyógyszerterápiás Dokumentációs Szemle előfizetőinek száma 10-zel, a Spectrum Pharmaceuticum előfizetőinek száma 23-mal csökkent.

Az év folyamán részt vettünk az egy alkalommal megtartott, összevont osztály értekezletén. Foglalkoztunk az intézetet meglátogató külföldi munkatársakkal.

A tervben meghatározott gazdasági jellegű feladatainkat elláttuk.

Információs és dokumentációs összevont osztály

5. Információs osztály

1986-ban igyekeztünk szolgáltatásaink forrásbázisát növelni s a lehetséges felhasználók körében propagandatevékenységet folytatni. Tapasztalataink szerint a bemutatással egybekötött szóbeli információ a legjobb módszer.

Tervteljesítés az egyes feladatcsoportokban

Számítógépes szakirodalomkutatás

Az év során folytattuk említett propagandamunkánkat. Ennek során az egészségügyi intézmények vezetői részére ismertetőanyagot és megrendelőlapokat küldtünk. Hasznosnak bizonyult, hogy az OIK szolgáltatásait ismertető 1986-os propagandakiadványban különálló kérelmlapot nyomattunk a számítógépes irodalomkutatásra vonatkozó megrendelőlap igénylésére; ezt sokan felhasználták. Ugyancsak sikeresnek bizonyult, hogy a még 1986. III. negyedévében szétküldött 1987-es propagandafüzet már egy kicsinyített megrendelőlapot is tartalmazott; ezt többen felhasználták már eddig is a szolgáltatás megrendelésére.

Sokat várunk a kész bibliográfiák másodlagos felhasználás céljából történő közzétételétől (Gyógyszereink) is, mert ez egyben felhívja a figyelmet a szolgáltatásra, és a másolatokat felhasználók feltétlenül gyarapítják majd azoknak a számát, akik számára nélkülözhetetlenné vált a szolgáltatás.

A leghatékonyabb, egyben legnehezebb és legidőigényesebb propaganda azonban egyértelműen a személyes kapcsolatteremtés - előadások, beszélgetések, telefonkapcsolatok létesítése formájában. Ez szinte egyetlen eszköze a meggyőzésnek és a lépéshátrány leküzdésének olyan esetekben, amikor más információs intézmény korábban beindított szolgáltatását már igénybevevő kutatókról, intézetekről van szó. Nem nélkülözhetjük a jövőben olyan hirdetések szaklapokban történő közzétételét sem, melyek kiemelten a számítógépes szolgáltatásokra hívják fel a figyelmet.

1986-ban különös súlyt fektettünk a szolgáltatás gyorsaságára. A megrendeléseket néhány napon belül, nemegyszer a beérkezés napján teljesítettük.

A kereséseket elsősorban a MEDLINE adatbázisból végeztük, de a korábbi évekhez képest jelentősen emelkedett az EMBASE-Excerpta Medica felhasználása. A tematikailag egyre inkább szerteágazó igények, és az adatbázisok számának állandó emelkedése együttesen kívánják

meg az adatbázisra orientált, célzott keresések növelését. Ennek egyelőre határt szab a nagy időigény és a szükséges segédanyagok (tezauruszok) hiánya.

Számos esetben a megrendelőnek biztosítottuk, sőt javasoltuk a terminál melletti jelenlétet, mert továbbra is meggyőződésünk: ha nemcsak a keresési stratégiát, hanem a felhasználót is gondosan előkészítjük, ez nem zavarja, hanem segíti munkánkat.

Az irodalomkutatások túlnyomó többségében a felhasználók a referátumok kiíratását is kérték.

A megrendelések befutása az év során rapszódikus volt; a nyári hónapokban volt mélyponton.

1986. január 1-től a beszámolási időszak végéig 173 offline bibliográfiát készítettünk. 1985-ben ez a szám 192 volt. Valójában a szolgáltatott adatok száma 1986-ban több volt, mint 1985-ben, de az újonnan létesített super label (összevont) file-ok lehetővé tették egy bibliográfián belül több információ közlését. Ezen felül néhány esetben offline bibliográfia nem készült, hanem - sürgős esetben és alacsony találatszám mellett - online kiíratást végeztünk.

Emelkedett az SDI-profilok száma; 81 téma futott, ebből 2 téma két-két megrendelő számára.

A szolgáltatott adatok száma:

retrospektív	13480 közlemény
SDI (Medline)	6397 "
SDI (Embase)	160 "

20037 közlemény

A számítógépes bibliográfiák összesített lapszáma:

retrospektív	4756 lap
SDI	4986 lap

9742 lap

Az 1986. január 1. és december 31. között végzett számítógépes irodalomkutatások fejében a felhasználók részére összesen 297.644,- Ft-ot számláztunk.

Térítésmentes keresést 7 esetben végeztünk (= 10 bibliográfia).

Ezek szolgálati célból, illetve az Egészségügyi Minisztérium részére készültek.

A külföldi számlák helyességét a számítógépes protokollokkal történő egybevetés alapján folyamatosan ellenőriztük és visszaigazoltuk az OMIKK-Technoinformnak.

A DATASTAR-számlák alapján a megrendelők részére leszámítható összegek kalkulációját elvégeztük; a számlákat ellenőrzés, továbbítás és behajtás céljából átadtuk a Gazdasági Osztálynak.

Az offline bibliográfiák eredeti példányait archiváltuk, nyilvántartottuk, katalogizáltuk. Az egyes bibliográfiáknak magyar nyelvű címet adtunk abból a célból, hogy a tájékoztatás részére hozzáférhetőek, a másodlagos felhasználás céljára pedig publikálhatók legyenek. Utóbbi cél érdekében októbertől folyamatosan megküldjük a számítógépes bibliográfiák adatait is a Gyógyszereink című folyóiratnak.

A megrendelőknek postázott szolgáltatáshoz értékelőlapot csatolunk, amely háromfokozatú értékelési lehetőséget ad. A visszaérkezett értékelőlapok túlnyomó többsége a szolgáltatást "igen jó"-nak minősítette, negatív visszajelzést nem kaptunk.

Az OMIKK illetékes osztályaival kialakított partnerkapcsolat kifogástalan és zavartalan volt. Az irodalomkutatásokat kizárólag a DATASTAR adatbázisaiból végeztük. Ennek az adatközpontnak az OMIKK mellett legnagyobb magyarországi felhasználója vagyunk. Február óta az irodalomkutatásokat saját terminálunkon végezzük, melynek telepítését és a távadatátviteli hálózat kivitelezését kifogástalannak találjuk.

Hagyományos irodalomkutatás

A nyomtatott indexekből, bibliográfiákból, referálólapokból történő tájékoztatás feladatát év közben vettük át és átmenetileg párhuzamosan végeztük a munkát a Dokumentációs Osztállyal. Ezért adataink csak a II. félévre vonatkoznak:

Elkészült 57 bibliográfia. Relevancia hiányában az archívumból csak 2 esetben tudtunk adatokat szolgáltatni, ezeket is komplettálni kellett a friss bibliográfiai adatokkal. Az egész év során (a Doku-

mentációs osztály teljesítményével együtt) elkészült 203 bibliográfia (1985-ben 423, 1984-ben 680).

A témabibliográfiákban szolgáltatott adatok száma: 2276 (az egész év során 4896).

Az átlagos tételszám bibliográfiákként 40 volt.

Csak magyar anyagot 19 %-ban igényeltek.

A legfrissebb irodalmat (0-2 éves visszatekintő időszak) a megrendelők 25,5 %-a kérte.

6 év retrospektív anyagára a megrendelők 36 %-a, ennél is régebbi időszak anyagára 38,5 %-a tartott igényt.

A Gyógyszereinkben meghirdetett bibliográfiák másolataira beérkezett megrendeléseket minden esetben teljesítettük.

Az előző évek intézeti jelentéseiből kiderül, hogy a hagyományos irodalomkutatói kérések száma évről évre rohamosan csökken. Ennek egyik (feltehetően nem egyetlen) oka a számítógépes szolgáltatások bevezetése.

Az utóbbiak iránt spontán is, és általános propagandatevékenységünk következtében is nő az érdeklődés. A hagyományos irodalomkutatói feladatok átvétele óta eltelt rövid időszak alatt ezen felül számos konkrét esetben sikerült a hagyományos irodalomkutatókat a számítógépes megoldásnak megnyerni. Hangsúlyozzuk, hogy részünkről a mérlegelés alapja (hagyományos vagy számítógépes irodalomkutató) minden esetben kizárólag az volt: hogyan oldható meg jobb minőségben a feladat. Sok esetben pedig a hagyományos keresés teljesen eredménytelen volt (un. 0 találat), ilyenkor a számítógép segített (az Index Medicusból hiányzó minor descriptorok, chech tag-ek, olykor szabad szöveges keresés stb. alkalmazásával).

Egyéb tevékenység

A munkaszervezéssel kapcsolatos és szakmai problémákat rendszeresen megbeszéltük; ez az osztály kis létszáma miatt különös előkészítést nem igényelt. Problémáinkat az intézet vezetőségével és a társosztályokkal folyamatosan megbeszéltük.

Az intézet külföldi vendégeivel ismertettük tevékenységünket; a konzultációk számunkra is érdekesek, egyes esetekben hasznosak is voltak.

6. Dokumentációs és szolgáltatási osztály

Az osztály tevékenységi körében az év folyamán néhány változás következett be, amelyekre az egyes szolgáltatások részletes beszámolójában térünk ki.

Új feladatot kezdtünk fordítószolgálatunk keretében, orvosok számára tömörítvényeket készítettünk. Első összeállításunk az Egyesült Államokban az elmúlt évben megtartott nemzetközi AIDS-konferencia anyagát dolgozta fel. Fordításainkhoz hasonlóan e tömörítvények címeit is publikáltuk a "Gyógyszereink" című folyóiratban, aminek nyomán igen élénk volt az érdeklődés.

Tervteljesítés az egyes feladatcsoportokban

Témabibliográfiák

Az osztály az év első négy hónapjában látta el az irodalomkutatási feladatkört. 1986. május 1-től ezt az Információs osztály vette át.

Május 1-ig 146 irodalomkutatási kérés érkezett osztályunkra, ami az 1985. év azonos időszakához képest nagymérvű visszaesést jelent.

Az igénylők háromnegyed része három-öt évnél hosszabb időszak visszatekintését kérte, és 5 %-a tartott igényt csak a legfrissebb adatokra.

Megrendelőink közül 5 éves kutatást kértek 47-en, 10 évest 25-en.

Magyar közleményt 55 %, idegen nyelvűt 17 %, magyar és idegen nyelvűt a fennmaradó 28 % kérte.

Általában 20 adatot rendeltek, amit biztosít az alapidíjszabás. Ettől csak 1-2 esetben tértünk el a megrendelő kérésére. 100-on felüli adatot csak 4 megrendelő kért.

Tematikus megoszlás szerint ebben a négy hónapban főleg belgyógyászati, sebészeti, ezen belül traumatológiai, terhességi-szülészeti, onkológiai és ideg-élmeagyógyászati tárgyú kérések fordultak elő.

A bibliográfiában szolgáltatott összes adat erre az időszakra 2620.

A Gyorstájékoztató szolgálat

keretében 79 témában 604 megrendelőnek 12.626 bibliográfiai adatot szolgáltatunk.

A megrendelések száma: 2.575 volt.

A szolgáltatásban részesülők összetétele:

	<u>Előfizető</u>	<u>Díjmentes</u>	<u>Összesen</u>
a/ egyéni	257	56	313
b/ intézményi	199	92	291
	-----	-----	-----
	456	148	604

Területi megoszlás szerint:

	<u>Előfizető</u>	<u>Díjmentes</u>	<u>Összesen</u>
a/ hazai (vidék 271)	452	11	463
b/ külföldi	4	137	141
	-----	-----	-----
	456	148	604
	=====	=====	=====

A külföldiek közül az NDK-beli intézmények részesültek a legnagyobb mértékben a szolgáltatásból, mind a bibliográfiai adatok, mind a megrendelők számának tekintetében. Ennek alapja az OIK és az IWIM között létrejött bilaterális egyezmény.

A díjmentes szolgáltatások megoszlása országok szerint:

NDK 91, Románia 40, Csehszlovákia 4, Szovjetunió 2, hazai 11.

A Semmelweis Orvostudományi Egyetem Központi Könyvtárában és Intézetünkben 940 folyóiratot figyeltünk. Az év során 24 alkalommal végeztük el a sokszorosítandó kartonsorozatok szerkesztését és ezt továbbítottuk a Reprográfiai osztályra. A Gyorstájékoztató cédulaanyagát 24-szer postáztuk a megrendelők részére. Azokban a témakörökben, amelyeknek előfizetői nem érik el a tízet, továbbra is ún. "egyéni" figyelmet végzünk. Az adatokat sokszorosított jegyzékeken juttattuk el a megrendelőkhez 9 témakörben.

A Gyorstájékoztató Szolgálat katalógusának szerkesztését folytattuk, ennek alapján nyújtottunk az érdeklődőknek tájékoztatást.

Tömörítvények

1986-ban elkészült 114 tömörítvény (tervszám:130) 485 oldalon (tervszám: 550). A tömörítvényállomány: 1395 bibl.egység.

Az Egészségügyi Munka c. folyóirat az elküldött jegyzékekből mindössze 6 alkalommal adott közre, ezek közül két jegyzék teljesen azonos volt (április, augusztus). 4 alkalommal juttattuk el különjegyzékünket az elmúlt évhez hasonlóan az egyetemek, országos intézmények, megyei- és városi kórházak könyvtárainak (február: 30 tétel, május: 32 tétel, augusztus: 31 tétel, november: 37 tétel).

A forgalom mind a tervszámhoz, mind az előző évihez képest megnövekedett. 146 megrendelő (1985:105) 1044 (tervszám: 850; 1985:855) tömörítvényt rendelt 4735 oldal (tervszám:3300 oldal; 1985:3382 oldal) terjedelemben. Ezenkívül 107 tömörítvényt kölcsönöztek, a helyben olvasók száma 50-re tehető.

A kérések havi megoszlása azt mutatja, hogy a jegyzékek kiküldését követően megemelkedett a forgalom. Ez azt bizonyítja, hogy a különjegyzékek küldése (a későbbiekben esetleg szak szerinti különjegyzékek meghirdetése) célravezető megoldás ahhoz, hogy ennek a szolgáltatásnak a híre valóban eljusson az érdekeltekhez és így a forgalom is emelkedjék. A további teendő ezen a téren, hogy a források választékának további bővítésével növelhessük a készülő tömörítvények számát és többször adjunk ki jegyzéket.

Valamennyi anyagunkat változatlanul megkapja a Piskolci Megyei Kórház, a gyulai oktatókórház, bekapcsolódott a megrendelők sorába a Semmelweis OTE több klinikája, több ízben küldött igénylést a Hajdú-Bihar, Veszprém, Nógrád, Szolnok megyei kórházak könyvtára, városi kórházak könyvtárai (Szentes, Hatvan) és külön figyelemre méltó, hogy a Dolgozók Eü. Szakiskolája is megkeresett 72 db-os megrendeléssel bennünket.

A témaköröket illetően változatlanul a nővér-beteg kapcsolat, a nővéri munkakörrel kapcsolatos szervezési kérdések iránti érdeklődés áll előtérben. Fokozott érdeklődés nyilvánul meg az AIDS-szel kapcsolatos témák iránt. Az 1986-ban meghirdetett jegyzékeken feltüntetett valamennyi tételre volt megrendelés.

Témafigyelő Szolgálat

A szolgáltatás keretében 35 témát figyeltünk.

A 905 megrendelő (1985-ben 1.052) közül 496 az egyéni és 309 a közületi előfizető. Területi megoszlás szerint 148 budapesti, 657 vidéki és 100 külföldi felhasználó.

A megrendelések száma 2.512 (1985-ben 2.768), amely az 1986-ra tervezett megrendelésekhez képest 9%-os csökkenést mutat.

A legnagyobb érdeklődés továbbra is az új gyógyszerek és indikációikkal foglalkozó téma iránt nyilvánul meg. Az egészségügyi szervezés, valamint a munkaegészségügy téma iránt továbbra is változatlanul nagy az érdeklődés. Tizenkét témakör anyagából 100-150 a megrendelések száma, a többi témában átlagosan 70.

Az év folyamán 4.386 referátumot készítettünk 22 külső munkatárssal. Az elkészült referátumokból 12 alkalommal 4.200 referátumot postáztunk megrendelőinknek.

A referátumokat minden esetben lektoráljuk, szakmai és nyelvhelyességi észrevételeinket referáló munkatársainkkal alkalmanként megbeszéljük. Figyelemmel kísértük a szolgáltatott referátumok nyelvi megoszlását, ami a korábbi évekéhez hasonló arányt mutat.

Angol: 53 %, német: 27 %, orosz: 10 %, francia: 10%.

Intézetünk folyóiratállományán kívül a Semmelweis OTE központi könyvtára, a Heim Pál Kórház, az OGYI és az OMI, az MN Központi Kórháza kb. 40 féle folyóiratát is felhasználtuk szolgáltatásunkhoz.

A Témafigyelő Szolgálat anyagát a referensz szolgálatban is hasznosítottuk.

Az 1987-ben induló új témát (Hasi sebészet) előkészítettük.

Fordítószolgálat

1986-ban 655 közlemény illetve egyéb dokumentum fordításáról gondoskodtunk, 8.096 oldal terjedelemben (1985:728, 9.096 oldal). Ebből 474 (1985-ben: 456 db, 5.834 oldal) jelölt fordítás készült el 6.226 oldal terjedelemben.

A Gyógyszereink című folyóiratban 9 alkalommal publikáltunk jegyzéket, összesen 450 fordítást (1985:441).

Az év folyamán 679 megrendelésre 3.698 fordításmásolatot igényeltek 41.419 oldal terjedelemben (1985:622 megrendelés, 2.444 fordításmásolat, 29.150 oldal).

A meghirdetett fordítások csaknem mindegyike klinikai tárgyú.

A jelölt fordítások nyelvi megoszlása:

angolról	232 db	3521 old.	=	57 %
németről	183 db	2135 old.	=	34 %
franciáról	33 db	365 old.	=	6 %
oroszról	26 db	205 old.	=	3 %
Összesen:	474 db	6226 old.	=	100 %

=====

A megrendelt fordításmásolatok havi átlaga 307 (1985: 203).

A legtöbb példányban igényelt fordítások tematikai vizsgálatából kitűnt, hogy a legnagyobb érdeklődés az akupunktúra, valamint továbbra is a szív- és érrendszeri betegségek és egyéb belgyógyászati kórképek gyógyszeres terápiájával foglalkozó közlemények iránt mutatkozott.

A fordításmásolatok sokszorosítását a Könyvtári osztály végezte.

181 rendelt fordítás készült, 1870 oldal terjedelemben (1985-ben 272, 3404 oldal). Ebből idegen nyelvről:

angolról	54	673 old	47 %
németről	37	465 old.	32 %
franciáról	12	81 old.	6 %
oroszról	34	225 old.	15 %
Összesen:	137	1444 old.	100 %

egyéb idegen

nyelvről 15 215 old.

Tehát összesen 152, 1659 oldal fordítás készült idegen nyelvről külső megrendelésre.

Idegen nyelvre történt fordítások megoszlása:

angolra	14	112 old.	55 %
németre	9	43 old.	21 %
oroszra	5	49 old.	24 %
Összesen:	28	204 old.	100 %

Angolról német nyelvre 1 fordítást készítettünk 7 oldal terjedelemben.

Az év folyamán 47 fő külső fordítót és 5 lektort foglalkoztattunk. Valamennyi jelölt fordításunkat lektoráltattuk, a rendelt fordítások esetében csak a megrendelő külön kérésére.

A Fordító szolgálat katalógusai (jelölt fordításoké, rendelt fordításoké, OMIKK fordításoké) naprakész.

A nyár folyamán megjelent XIV/1/ÁT. 25/IM.sz. rendelet intézkedik a fordítói díjak ármódosításáról. A jelenlegi fordítási megbízási díjaink méltánytalanul alacsonyak, félő, hogy a megfelelő szak- és nyelvismerettel rendelkező külső fordító munkatársainkat elveszítjük. Feltétlenül indokolt lenne, a társintézetekhez hasonlóan, a rendelet mihamarábbi bevezetése.

Egyebek

Egy alkalommal tartottunk osztályértekezletet. Az egyes szolgáltatások referenseivel rendszeresen megbeszéléseket tartottunk. Elkészítettük az Akupunktúra ajánló bibliográfiánkat, amelyet a fenti társaság ülésén terjesztettünk. A bibliográfia az utóbbi években elkészült fordítási anyagunkban fellelhető közleményeket tartalmazza. Az Orvosi terminológia tanfolyami jegyzetet elkészítettük, a kézirat nyomdai előkészítése folyamatban van.

7. Könyvtári osztály

Az osztály kimelt évi tevékenysége a teljes körű leltározás előkészítése és lebonyolítása s ezzel párhuzamosan a Liliom utcai raktár berendezése volt. A tömörraktár némileg mentesíti a Könyvtár zsúfoltságát, azonban nem jelent végleges megoldást. A Szentkirályi utcai állomány egy része továbbra is szabad polcon van. A Könyvtár valamennyi országos intézet könyvtáránál rosszabb helyzetben van, mind az állomány elhelyezése, mind nem a célnak megfelelő és kicsi olvasószobája valamint kötött nyitvatartási lehetőségei miatt. Az olvasók száma nyilvánvalóan gyarapodna (ez telefon-érdeklődéseikből kiderül), ha megfelelő könyvtári környezetet tudnánk teremteni.

Tervteljesítés az egyes feleletcsoportokban

Állományalakítás

A könyv- és folyóiratállomány 1986 folyamán a következőképpen alakult:

Induló állomány 1986. január 1-én: 28.055 egység 18,117.910,-Ft
értékben, ebből könyv: 12.376 kötet 2,413.716,-Ft
folyóirat: 15.679 egység 15,704.194,-Ft

Gyarapodás (egybevetve az előző évi gyarapodás adataival):

1986-ban: 1985-ben:

könyv:

vétel:	151 kötet	172.357,-Ft	143 kötet	189.787,-Ft
kötelesepeldány:	271 kötet	17.947,-Ft	261 kötet	15.355,-Ft
csere, ajándék:	61 kötet	13.800,-Ft	57 kötet	7.635,-Ft

összesen: 483 kötet 204.104,-Ft 461 kötet 212.777,-Ft

folyóirat:

vétel:	523 egység	1,865.551,-Ft	467 egység	1,689.406,-Ft
csere, ajándék:	106 egység	35.140,-Ft	161 egység	187.804,-Ft
köttetés:		100.512,-Ft		94.752,-Ft

összesen: 629 egység 2,001.203,-Ft 628 egység 1,971.962,-Ft

1986. évi gyarapodás:	könyv:	483 kötet	204.104,-Ft
	folyóirat:	629 egység	2,001.203,-Ft

összesen: 1112 egység 2,205.307,-Ft

Állomány 1986. december 31-én:

könyv. leltári állomány:	12.859 kötet	2,617.820,-Ft
folyóirat leltári állomány:	16.308 egység	17,705.397,-Ft

Összesen: 29.167 egység 20,323.217,-Ft

=====

Az év folyamán állományba vett folyóiratok megoszlásának részletezése:

magyar kiadású

folyóiratok: 139 cím

vétel: 122 cím 122 egység 51.924,-

csere,

ajándék: 17 cím 17 egység 2.840,- 54.764,-

szovjet

folyóiratok: 112 cím

vétel: 73 cím 89 egység 17.652,-

csere: 39 cím 54 egység 5.480,- 23.132,-

népi demokra-

tikus folyó-

iratok: 63 cím

vétel: 37 cím 40 egység 24.114,-

csere: 26 cím 26 egység 10.020,- 34.134,-

tőkés folyó-

iratok: 185 cím

vétel: 176 cím 272 egys. 1.771.861,-

csere: 9 cím 9 egys. 16.800,- 1.788.661,-

1.900.691,-

Elkészítettük az 1987. évi külföldi és magyar folyóiratrendeléseinket. Igazodva az osztályok igényeihez, minden magyar orvosi folyóiratot 3 példányban rendeltünk meg. (A Bibliográfiai osztály, a Medinform osztály és a Könyvtár részére).

A külföldi folyóiratokat az évtől kezdődően csak a teljes évfolyam megérkezése után vesszük állományba. Ennek következtében az év végén mindössze 9 tőkés országbeli folyóiratot vettünk leltárba.

Állománynyilvántartás

A könyveket betűrendes, szakrendi és tárgyszavas katalógusban tárjuk fel. Az új bibliográfiai leírás alapján készült katalóguscédulákat a szakrendi és tárgyszavas katalógusba ez év elejétől kezdve folyamatosan beépítjük. Betűrendes katalógusunkat a régítől elkülönítve kezdtük kialakítani.

A folyóiratokat kardexlapokon tartjuk nyilván, a külső raktári állományt külön kartotékon. Mindkettő betűrendes besorolással.

A Könyvtári osztály kiemelt feladata volt 1986-ban a teljeskörű leltározás. Az állományellenőrzést a negyedik negyedévben végeztük el. A munkálatokat úgy szerveztük, hogy az olvasószolgálati tevékenység mindössze három hétig szünetelt. A könyvtárközi kölcsönzéssel kapcsolatos feladatainkat eközben folyamatosan teljesítettük.

Az állományellenőrzés során 411 kötet könyv és 24 kötet folyóirat hiányzott összesen 63.600,-Ft értékben. A 3/1975.sz.KM-PM együttes rendelet előírásainak megfelelően - mivel a hiány mértéke az engedélyezett kárió összegén belül maradt - kértük az Egészségügyi Minisztériumtól a hiányzó művek törlésének engedélyezését.

Olvasószolgálat

A helyben olvasás statisztikai adatainak kismérvű csökkenése abból adódik, hogy az év elején az olvasóterem fűtése nem volt megfelelő. Mindenképpen hátráltatja az olvasószolgálati munkát, elsősorban a helyben olvasást, hogy a Könyvtár csak az olvasók munkaidejében tud nyitvatartani.

Az olvasószolgálat adatai: 1986-ban: 1985-ben:

A kölcsönzők száma:	471	524
A kölcsönzött könyvek száma:	1.242	1.209
A helyben olvasók száma:	2.010	2.340
A helyben olvasott dokumentumok száma:	3.702	4.020
A könyvtárközi kölcsönzések száma:	2.672	2.454
Az elküldött másolatok oldalszáma:	21.593	22.255

A külföldi könyvtárközi kölcsönzés adatai:

a kérő ország   kérelmek száma: oldalak száma: nem teljesíthető:

NDK	41	307	1
Szovjetunió	2	22	
Csehszlovákia	2	10	
Dánia	4	24	
Franciaország	1	4	
Spanyolország	1	6	
NSzK	1	8	

Összesen: 52 kérés   381 oldal másolat

A kétoldalú tudományos egyezmények keretében a Szovjetunióba küldtük 4 féle folyóirat érdemi cikkeinek másolatait (mintegy 1000 oldalt) valamint a Medical Education és a Journal of Occupation Medicine folyóiratok tartalomjegyzék-másolatait.

A beiratkozott olvasók száma 1986-ban 353 fő volt, továbbá 118 intézmény könyvtára (ebből 29 hálózaton kívüli) vette igénybe könyvtárunkat.

A beiratkozott olvasók foglalkozás szerinti megoszlása a következő:

orvos	93
orvostanhallgató	64
eü.főiskolás	53
eü.szakdolgozó	102
gyógyszerész	5
egyéb	36

Osztályunk minden munkatársa részt vett a könyvtárlátogatók által esetenként igényelt szóbeli tájékoztatásban. Ennek során ismertettük katalógusainkat, nyilvántartásainkat, a könyvtár használatának szabályait. Igény szerint segítséget adtunk a keresett téma áttekintéséhez szükséges bibliográfiák, referálólapok, segédkönyvek ajánlásával, telefonon és helyben egyaránt.

Nemzetközi cseretevékenységünk

Nemzetközi cserénk alapja a Hungarian Medical Bibliography évi két kötete. Az év folyamán elkészült az 1985. évi két szám. Az első szeptemberben, a másodikat decemberben küldtük el.

Ezenfelül küldtünk még cserepartnereinknek a Therapia Hungarica 45. évfolyamának megjelent számaiból és előfizetünk számukra 50 évfolyam magyar orvosi folyóiratot (28.500,-Ft értékben).

Esetenként küldünk - kiegészítésként - a kötelespéldányból kapott idegennyelvű könyvet is. (1986-ban 13 kötetet 2.855,-Ft értékben.)

Cserepartnereink száma 203, ebből 57 szocialista országbeli.

Az év folyamán 248-féle periodikát kaptunk, köztük szocialista országból 96 folyóiratféleséget. Kaptunk még 242 db disszertációt és 61 kötet könyvet.

A cserekapcsolat megszűnte miatt nem kapjuk meg a következő folyóiratokat: Arizona Medicine, DSH Abstracts, Arztlische Laboratorium, továbbá a Hautarzt és a Südhoffs Archiv. Ez utóbbi kettő esetében megkíséreltük fenntartani a cserekapcsolatot újabb folyóiratok felajánlásával, de válasz még ezideig nem érkezett.

A Módszertani osztály kezdeményezésére az Orvosi Könyvtárosért cserébe két újabb könyvtáros szaklapot kapunk.

Rendeződött a kapcsolatunk a lengyel és a kubai cserepartnereinkkel. Az új megegyezés szerint 9, illetve 6 folyóiratot kapunk tőlük.

Folyóirat-tartalomjegyzék sokszorosítás

Szolgáltatásunkat 1986-ban 126 megrendelő vette igénybe. Közülük egyéni megrendelő 62 fő volt. A közületi megrendelők száma: 64.

A megrendelések száma 489 volt. 190 féle folyóiratból küldtünk másolatot az egyes folyóiratszámok megérkezése után.

Másolatszolgáltatás

A rendelkezésünkre álló gyorsmásológépek közül az év folyamán a Costar és a Savin típusú gépeinket selejtezésre átadtuk a Gazdasági Hivatalnak. Szolgáltatásainkat a Lumoprint-Solid és a Soros alapítvány keretében, az előző évben kapott Rank Xerox-1025 másológépen végezzük.

Az év folyamán elkészített xerox-másolatok száma: 138.115 oldal volt.
 Ebből, intézeti belső sokszorosítás 51.112 oldal,
 külső megrendelésre készített sokszorosítás 87.003 oldal volt.
 A külső megrendelésre készített másolatok megoszlása:

könyvtárközi kölcsönzés:	21.593 oldal
tartalomjegyzék-sokszorosítás:	18.400
Medline-szolgáltatás keretében:	9.742
fordítás és tömörítvény másolat:	37.268

A főlőspéldányjegyzékekkel kapcsolatos tevékenység

A hálózat könyvtáraiból 27 főlőspéldányjegyzék érkezett sokszorosításra és a hálózatban való körözésre. Saját állományunkból 1 duplumlistát állítottunk össze, s anyagát az igények szerint osztottuk szét a hálózat könyvtárainak.

A kutatás-fejlesztés nyilvántartása

A kutatási és fejlesztési tevékenység országos nyilvántartását a 30/1982.MT.sz. rendelet írja elő. Ennek értelmében valamennyi egészségügyi intézet a szervezeti keretei között folyó K+F tevékenység megkezdéséről, a befejezéséről, ill. az esetleges módosításáról köteles bejelentést tenni intézetünknek.

A beérkezett adatlapokat a korábbi évek gyakorlatának megfelelően lemásoltuk, és az eredeti példányt továbbítottuk az OMIKK Országos Kutatásnyilvántartásának.

Összesen 3.482 bejelentőlapot őrzünk. Ebből 1986-ban 171 érkezett. Köztük 7 volt a disszertációk száma.

Jelenleg az adatlapokat mint különgyűjteményt kezeljük. Négyféle katalógusban tárjuk fel őket.

Az elmúlt év tapasztalata alapján megállapítható, hogy a katalógusok nem tárják fel valamennyi megkezdett kutatást. Ennek valószínű oka, hogy az egyes intézmények elmulasztják a kötelező bejelentést intézetünknek. Így ezek a kutatások a nyilvántartásból kimaradnak. Gyakori hiba, hogy a legtöbb esetben a kutatás befejezéséről sem érkezik semmilyen visszajelzés. Ennek hiányában a nyilvántartás nem tudja a szükséges adatokat szolgáltatni.

Egyebek

A külső raktárban tárolt folyóiratállományt átköltöztettük az új raktárba; ahol megfelelő körülmények között, mintegy 7.000 folyóiratévfolyamot helyeztünk el. Az új tömörraktárban 1.000 fm polc áll rendelkezésünkre.

Új könyvbeszerzéseinkről 4 alkalommal (15 oldalon) készítettünk jegyzéket, tájékoztatva ezzel a hálózat könyvtárait és az olvasókat.

Megjelentettük a "Tájékoztató a külföldi orvosi könyvekről" c. ajánló bibliográfia 4 számát.

Részt vettünk a különböző szakmai megbeszéléseken az OSzK-ban, az OMIKK-ban, stb.

Rendszeresen válogattunk az OSzK kötelespéldány anyagából, s a kapott könyveket az eddigi gyakorlatnak megfelelően osztottuk el.

Az Intézet teljes dokumentumállománya 1986. december 31-én:

könyv:	12.859
folyóirat:	16.308
irodalomkutatási bibliográfia:	12.843
számítógépes irodalomkutatás:	675
fordítás:	16.455
tömörítvény:	1.395
K+F és disszertáció bejelentés:	3.482

64.017

8. Reprográfiai osztály

Az osztály évi teljesítménye 1,861.752 oldal a tervezett 2,819.124 oldal helyett. Lemaradásunk egyik oka, hogy 3 kiadvány kéziratát nem kaptuk meg, ezek tervezett oldalszáma 360.000 volt. A másik ok az osztály Liliom utcai átköltözése folytán kiesett idő. Mindezek folytán a teljes elmaradás 957.372 oldal.

A nyomda átköltöztetésében, valamint a berendezés munkálataiban a dolgozók intenzíven részt vettek.

Folyamatosan végeztük kiadványaink kötését és postázását, valamint a Témafigyelő és Gyorstájékoztató szolgáltatás sokszorosítási és kartonvágási munkáit.

A Gazdasági osztállyal közösen vezettük a címváltozásokat és a nyilvántartásokat. A kötelespéldányokat az OSzK-nak folyamatosan megküldtük. Az osztályok által leadott körleveleket és sokszorosítási munkákat előzetes megbeszélés alapján azonnal vagy rövid határidővel teljesítettük.

Folyamatosan vezettük az osztályra vonatkozó nyilvántartásokat és elszámolásokat.

NYARI TOVÁBBKÉPZÉS:
ANATÓMIA

A Reprográfiai osztály 1986. évben végzett munkája

Megnevezés	Évi megj.	Oldal szám	Évi pld.sz.	Összes oldal lehúzás	Formátum
1. MOB 1985/5.	1	140	330	46.620	B/5
2. MOB 1985/6.	1	182	324	58.968	B/5
3. MOB 1985.Suppl.	1	252	330	83.160	B/5
4. MOB 1986/1-3.	3	519	969	167.716	B/5
5. Gyógyszerészet 1985/4.	1	174	330	57.420	A/4
6. Spectrum 1985/4.	1	224	602	134.848	A/4
7. Gyógyszerészet 1986/1-2.	2	342	1.217	109.026	A/4
8. Spectrum 1986/1-2.	2	440	634	267.758	A/4
9. HMB 1985/1-2.	2	468	581	136.752	B/5
10. Az Orvosi Könyvtáros 1986/1-3.	3	320	952	101.924	B/5
11. Táj.Külf.Orv.Könyv. 1986/1-4	4	64	790	12.628	A/4
12. Előfizetési felhívás 1987.	1	80	3.000	120.000	A/4
13. Lelőhelyjegyz.1986.	1	244	424	103.456	A/4
14. Egyéb kiadv.	3	224	633	48.468	A/4
26 3.673 11.119 1.448.744					
15. Témafigyelő	12	1.022		117.000	A/4
16. Gyorstájékoztató	24	1.292		87.000	A/4
17. Borítólapok				20.000	A/4
18. Egyéb soksz.		104		43.700	A/4
19. Lumoprint másolat		7.400		7.400	
1.723.844				1.723.844	
8% beigazítás				137.908	
				1.861.752	

9. Gazdasági Hivatal

A főigazgatót rendszeresen tájékoztattuk a gazdálkodás során felmerült problémákról, azok megoldásáról.

Az 1986. évi költségvetési gazdálkodás

Az 1985. évi költségvetési és egyéb beszámolókat határidőre elkészítettük. Az 1985. évi pénzmaradványt lebontottuk a szakfeladatokra.

Zavartalanul elláttuk a kiemelt szintre elfogadott témák támogatására biztosított keretek lebontását és átadását az intézeteknek.

Naprekészen vezettük a szakfeladatonkénti előirányzati felhasználások érték- és anyagkönyvelését. Havonta tájékoztatást adtunk a felhasználásról az ETI-nek és az OIK-nak.

Folyamatosan elvégeztük az ETI, OIK, ETT és EÜ.feladatok dolgozóinak bérszámfejtését, valamint az orvosgyakornokok bérének negyedévenkénti átutalását.

Az állami megbízásokkal és pályázatokkal kapcsolatos pénzügyi feladatokat rendben elláttuk.

Határidőre elkészült az 1987. évi költségvetés.

Egyéb feladatok

Megkezdtük a Liliom u. 8. sz. alatti telephelyre a Reprográfiai osztály kiköltöztetését. A könyvtári állomány kitelepítése megtörtént.

A Reprográfiai osztály átköltözése a kivitelező hibája miatt késedelmesen történt meg, így csak 1987-ben kezdhetjük a felszabaduló helyiségek átalakítását.

A részben önálló Sopron költségvetési szervet rendszeresen elszámoltattuk gazdálkodásáról.

A jegyzetraktári teendőket - a jegyzetraktárossal együtt - 1986. 05.27.-én átadtuk az ETI-nek, az EÜ.Min. rendelkezése alapján.

Az OIK szolgáltatások megrendelőinek nyilvántartásában folyamatosan átvezettük a változásokat, egyeztettük a szakreferensekkel és leszámoltuk a szolgáltatásokat.

A részben önálló költségvetési szervek gazdasági vezetőivel rendszeresen megbeszéltük a gazdálkodás során felmerült hiányosságokat.

A beruházásokat lebonyolítottuk, a statisztikákat, jelentéseket, évközi és év végi beszámolókat határidőre megküldtük. Lebonyolítottuk az intézet anyagellátását.

A Liliom u. 8. sz. alatti nyomdai részlegünknek az elköltözés miatt felmerült felszerelési hiányait pótoltuk, beszereztük.

Az év folyamán 2 dolgozónk kilépett, akiknek pótlását még nem tudtuk megoldani, emiatt belső ellenőrünket a kiesett munkaerők részbeni pótlására kellett beállítanunk. Így belső ellenőrzési munkáit csak részben tudta ellátni.

Tervünkben nem szereplő feladatok

A nagyjavítási (felújítási) munkáinkat elláttuk, az előirányzatokat nem léptük túl. A Liliom u. 8. sz. alatti épületben végzett nagyjavítási munka a tervezett határidő helyett - a kivitelező hibája miatt - az év végéig elhúzódott. Ez nagyon leterhelte a munka irányításával megbízott munkatársakat. Ennek ellenére mégis rendben elvégezték rutinmunkájukat is.

A Szentkirályi u.21. sz. alatt a fűtés javítása érdekében igen rövid idő alatt megoldottuk az álmennyezet kiépítését, a hőtárolós elektromos kályhák beállítását.

A Liliom utcai felújítás elhúzódása miatt csak 1987-ben kerülhet sor a Szentkirályi u. 21.sz. alatt megürülő helyiségek átalakítására.

A jegyzetraktár átadása során leltároztuk a teljes készletet (kb.80.00 db jegyzet) és tételenesen átadtuk.

Átdolgoztuk az intézet Tűzvédelmi utasítását és Munkaügyi szabályzatát.

III.

A munkatársak képzése, oktató, tudományos és szakirodalmi tevékenysége

Kovács Katalin és dr Kusnyerik Györgyné befejezte tanulmányait az ELTE Bölcsészettudományi Karának könyvtár kiegészítő szakán.

Almásyné Kovács Éva és Bisztrai Tibor megkezdte tanulmányait az ELTE könyvtár kiegészítő szakának 3. évfolyamán. Dr. Forrai Judit megkezdte tanulmányait az ELTE történelemtudományi kiegészítő szakának 2. évfolyamán. Szalai Katalin és Molnár Lajos elvégezte az OMIKK könyvtárkezelői tanfolyamát. Kiss János és Kertész Andrea megkezdte az OIK könyvtárkezelői tanfolyamát.

Berecz Katalin és Kovács Katalin 2 napos video-tanfolyamon vett részt az OMIKK-ban. Kovács Katalin, dr Kusnyerik Györgyné és Berecz Katalin megkezdte az OSZK osztályozási és indexelési továbbképző tanfolyamát.

Az OIK könyvtárkezelői tanfolyamán oktatóként közreműködött dr Benda Mária, dr Borsy Tamás, Bisztrai Tibor és dr Szilágyi Vilmosné.

Publikációk, tanulmányok

BENDA Mária: A könyvtárosi pálya elismertsége és a könyvtári etika összefüggései. Orv.Könyvtáros, 1986, 26, 2.74-81.

BENDA Mária: Egy közegészségügyi kutatóintézet dokumentációs szolgálata (Istituto Superiore di Sanita) a felhasználók tükrében. Orv.Könyvtáros, 1986, 26, 2. 69-73.

BENDA Mária: Az orvosi folyóiratcikkek többszörös feldolgozásáról. Vajon mindig károsak-e az átfedések (?). Borsodi Orv.Szle, 1985, 1, 2. 261-263.

BIRTALAN Győző - BERECH Katalin: A magyar orvosi hungarika-irodalom tematikus változásai. Orv.Könyvtáros, 1986, 26, 1. 13-33.

BISZTRAI Tibor: Egyetemes könyvtártörténelem. Jegyzet házi használatra. Bp. 1986. OIK. 23 p.

- BORSY Tamás: Orvostudományi és gyógyszerészeti adatbázisok online keresése. In: Az online szakirodalmi információkeresés kézikönyve. I-II. kötet. Bp. 1986.
- BORSY Tamás: Az EMBASE: a számítógépesített Excerpta Medica adatbázisa. Orv. Könyvtáros, 1986, 26, 3. 45-60.
- FEDINECZ Sándor: Dynamics of public health in Hungary. Összeáll.- Bp. 1986. ESZTIK. 33 p.
- FEDINECZ Sándor: Dinamika razvitija zdravoothranenija Vengrii. Összeáll. -- Bp. 1986. COPI. 33 p.
- KOVÁCS Katalin: Nemzetközi együttműködési formák a szakirodalmi tájékoztatásban. Orv. Könyvtáros, 1986, 26, 3. 75-80.
- KOVÁCS Katalin: Az UNISIST rendszerről. Orv. Könyvtáros, 1986, 26, 4.
- PADOS Róbert - NAGY Beatrix - PÁL Katalin: A fogászati egészségnevelés módszertani kérdései. Egészségnevelés, 1986, 27, 2. 59-61.
- PADOS Róbert: Egy újfajta könyvtári szolgáltatás: a miniMEDLINE system (TM). Orv. Könyvtáros, 1986, 26, 2. 61-65.
- PADOS Róbert - NAGY Beatrix - BORSY Tamás: A számítógépes orvostudományi szakirodalom-kutatás és a számítógépes bibliográfiák feldolgozásának néhány metodikai kérdése. Orv. Könyvtáros 1986, 26, 3. 61-74.
- PADOS Róbert - EMBER Gyöngyi: Táplálkozástani metodikai vizsgálat fogászati preventív programban (WHO) résztvevő gyermekeken. Fogorv. Szle. (Megjel. alatt.)
- PADOS Róbert - EMBER Gyöngyi - BÁNÓCZY Jolán - SCHEININ Arie: WHO xilit-cariespreventív program hároméves eredményei magyarországi gyermekotthonokban. III. Táplálkozástani felmérések: a szacharóz és a xilitfogyasztás frekvenciájának vizsgálata. Fogorv. Szle. (Megjel. alatt.)
- SZILÁGYINÉ CSÉCS Mária: National Medical Bibliography in socialist countries. International meeting. Prague, April 17, 1986. 4-9.
- SZILÁGYINÉ CSÉCS Mária: O hode rabot po szoversensztvovaniju BD Medperiodik i ocserednue zadacsi BD. Bp. 1986. OIK. 4 p.
- SZILÁGYINÉ CSÉCS Mária - KOLTAY Tibor: Szpravocsnik potrebitelja bazü dannüh Medperiodik. Bp. 1986. 17 p.

- SZILÁGYI Vilmosné:** Az orvosi bibliográfia Magyarországon. Az 1985. ápr.15-17-én megrendezett szimpóziumon Prágában elhangzott előadás. Orv. Könyvtáros, 1986, 26, 3. 811-84.
- SZILÁGYINÉ CSÉCS Mária:** A dokumentumok és az információs igények indexelésének metodikája. Módszertani segédlet. Kidolg.- Budapest. 1986. OIK. 56 p.
- TASS Mariann:** K voproszu ob oplate vracsebnogo obszluzsivanija v Vengrii. (Szemletanulmány) Bp. 1986. 6 p.

Előadások

- Arató Lászlóné:** A könyvtár alapítása és az első évtized.
(A Somogy megyei Kórház Arató Miklós könyvtárának jubileumi ünnepségén elhangzott előadás 1986. okt.27.)
- Benda Mária:** A magyarországi orvostudományi egyetemek könyvtárainak fejlesztési irányai. (az orvostudományi egyetemek egészségügyi minisztériumi ülése. Bp. 1986. ápr. 29.)
- Benda Mária:** Az orvostudományi szakirodalmi információpolitika Magyarországon. (MTA-UNESCO szeminárium. SZTAKI. Bp. 1986. jun. 16-18.)
- Benda Mária:** Az orvosi könyvtári hálózat hetedik öt éves terve.
(Az orvosi könyvtárosok és az orvostanácsadók 13. tájértekezlete. Pécs, 1986. jun. 16.)
- Benda Mária:** Foreign medical and biological periodicals in Hungary.
(az európai orvosi könyvtárosok 1. konferenciája, Bruxelles, 1986. okt.24.)
- Borsy Tamás:** "Medicina '86." Aktualitások és érdekességek az orvostudomány területéről. (OSZK továbbképző tanfolyam könyvtárigazgatóknak és szakreferenseknek. 1986. febr. 19.)
- Borsy Tamás:** Orvostudományi és gyógyszerészeti adatbázisok online keresése. (OMIKK online továbbképző tanfolyam, 1986. márc.26.)
- Borsy Tamás:** Az orvostudomány határterületei és a számítógépes tájékoztatás. Szemlélet, lehetőségek, perspektívák. (Országos FJC Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutató Intézet tudományos ülése. 1986. ápr.8.)

- Borsy Tamás: Új vagy kevésbé ismert, jelentős biomedicinális adatbázisok (OIK referálóülés. 1986. okt.31.)
- Borsy Tamás: A Radio Austria információs tevékenysége. (OIK referáló ülés. 1986. nov. 13.)
- Forgács Péter: Könyvtáraink gazdasági-műszaki ellátottsága. (Az orvosi könyvtárosok és orvostanácsadók 13. tájéртекеztelete. Pécs, 1986. aug.18.)
- Koltay Tibor: A referálás jövője. (OIK referálóülés. 1986. dec.11.)
- Kusnyerik Györgyné. Tanulmányút az NDK-ban.(OIK referálóülés. 1986. nov.13.)
- Kovács Katalin - Berecz Katalin: A külföldi orvosi folyóiratok beszerzésének alakulása. (Az orvosi könyvtárosok és orvostanácsadók 13. tájéртекеztelete, Pécs, 1986. aug.18.)
- Volom A. - Pados Róbert: Kompozíciós tömőanyagok fizikai tulajdonságai különös tekintettel a polirozhatóságra. (Konzerváló Fogászati és Dento-Maxillo-Faciális szakosztály Vándorgyűlése, Szombathely, 1986. ápr. 24-27.)
- Pados Róbert: A számítógépes bibliográfiák feldolgozásának módszerei. (OIK referálóülés, 1986. jun.26.)
- Szilágyiné Csécs Mária: Nacionalnaja medicinszkaja bibliografija v VNR. (Prága, 1986. ápr.17.)

Az OIK mutatószámai 1986-ban

	1986. évi tervszám	1986. évi tényszám
1. Irodalomkutatói bibliográfiák száma (hagyományos és számítógépes)	730	394
2. Irodalomkutatói bibliográfiák tételszáma	46.000	25.621
3. Irodalomkutatói bibliográfia-má- solatok száma	900	638
4. Fordítások száma	720	655
5. Fordítások oldalszáma	10.000	8.096
6. Fordításmások	3.000	3.698
7. Fordításmások oldalszáma	35.000	41.419
8. Referátumok a magyar szakirodalomból	1.500	1.400
9. Témafigyelésben figyelt témák száma (hagyományos, számítógépes)	182	191
10. Témafigyelést megrendelők száma	1.100	1.056
11. Témafigyelés megrendelések száma	3.100	2.844
12. a/ Témafigyelésben adott referátumok	4.320	4.200
b/ Számítógépes témafigyelésben nyúj- tott adatok száma	13.500	22.557
13. Tömörítvények a külföldi szak- irodalomból	130	144
14. Tömörítvények oldalszáma	550	643
15. Tömörítvény másolatok száma	850	1.044
16. Tömörítvény másolatok oldalszáma	3.300	4.735
17. Gyorstájékoztatóban figyelt témák száma	80	79
18. Gyorstájékoztatót megrendelők száma	620	604
19. Gyorstájékoztató megrendelések száma	2.500	2.575
20. Gyorstájékoztatóban nyújtott adatok száma	14.000	12.626

Könyvtár

21. Kölcsönzők száma (könyv)	550	471
22. Kölcsönzött dokumentumok száma	4.000	3.881
23. Helyben olvasók száma	2.200	2.010
24. Helyben olvasott dokumentumok száma	4.000	3.702
25. Gyorsmásolat megrendelések száma	2.400	2.403
26. Elkészített gyorsmásolatok száma	110.000	138.115
27. Tartalomjegyzék-másolatok száma	40.000	18.400
28. Elkészített mikrofilm kockák száma	---	---
29. Mikrokártya megrendelők száma	12	12
30. Mikrokártya megrendelések száma	130	119

Összintézeti

31. Kiadványféléesség	10	9
32. Kiadványok példányszáma	12.350	11.119
33. Kiadványok oldalszáma	5.784	3.673
34. Sokszorosított oldalszám (nyomás)	2,819.124	1,861.752

NYÁRI TOVÁBBKÉPZÉS:
PEDAGÓGIA

Annual report on the work of the National Institute for Medical
Information and Library performed in 1986.

The annual budget -	15 384 000,-Ft
Spendings -	14 707 000,-Ft
Planned income -	2 700 000,-Ft
Accomplishment -	2 600 000,-Ft

The staff of the Institute consists of 53 fulltime and 4 part-time persons. The duplicating unit and the store of the Library moved to an other building, which belongs to the Institute since the last year; thus the old part of the Institute in Szentkirályi street became less overcrowded.

Leading, management

On the 1-st of October the Minister of Health appointed Dr. Sandor Fedinecz to new general director. In the Ministry of Health we submitted a plan of development of the University Libraries, paying special attention to the computerized processing of data 5 regions of Hungary; the directors of the libraries, the sub-rectors of the Medical Universities and the representatives of the Dept. of Libraries of the Ministry of Education were present at that meeting. A common competition of hardware-development had been submitted to the Scientific Research Foundation by the end 1986:

We always participated at the meetings held by Committee of Technical Development, Research Institute of Applied Computer Technique (Hungarian Academy of Sciences), the Society of Hungarian Librarians and the Methodologic Center of Library Sciences.

4 our colleagues and 3 persons from the network system had an opportunity to study abroad; we admitted 12 foreign guests at our Institute.

2. Methodologic and Network Department

10 000 copies of 2 400 journals has been imported to our network due to the cooperation in the field of acquisition. We also succeeded to order several new journals, which be found in the Medline database.

We have visited 17 libraries, for example a new library situated in the new building of the City Hospital in Szeged; so we had an opportunity to discuss the problems concerning its work with the chief librarian.

50 persons attended our courses in cataloguing. In September a school for technician-librarians had started (230 hours).

The Conference organized together with the Library of the Medical University of Pecs was a great success (it was the 13-th Regional Meeting of medical librarians and advisers).

140 participants attended the Conference; the subject was the results and problems of local and general policy of acquisition as well as some problems of computerizing the libraries.

Medinform and the fused bibliographic department

3. During the 11-th Meeting of the Medinform-System Council an automatic medical-law informational system was completed (the center of the system is in Bratislava, Czechoslovakia, but Hungary also supplies it with data. 35 400 new data was loaded in the "Medik" database in Sophia, which stores the information of the journals available in socialist countries. We performed 10 bibliographic research works from this database and 75 more for the SDI-profiles.

The Hungarian side (our Institute) operates with a database called Medperiodik consisting of 14000 titles; this database is situated at the National Institute of Technical Information (OMIKK) 300 data sheets were prepared from the journals available in Hungary but lacking from ISDS; these data had been loaded by the computer-center of OMIKK.

4. During this year we have published the current issues of the Hungarian Medical Bibliography in Hungarian and English languages. Besides, Spectrum Pharmaceuticum and the Documentation Review of Drug Therapy were also published.

Fused Information and Documentation Department

5. Computerized bibliographic research is mainly carried out from the Medline database; however the research from Excerpta Medica Embase database has also increased. About 200 bibliographic researches and 81 SDI-profiles have been performed. The number of the data provided is 20 037.

Traditional bibliographic research decreased (203).

6. Bibliographic signalling information was carried out on 79 subjects. In 1986 600 subscribers recieved 12 600 bibliographic data. 114 digests for nurses have been made. The titles of them were published in the journal entitled "Egészségügyi Munka" ("Sanitary work"). Due to that we could sell 1 044 abstracts to 146 customers and loan 107 abstracts.

Abstracting service was carried out in 35 fields for 2 500 orders of 900 subscribers. 4 300 abstracts have been written and sent monthly according to the orders.

Our service of translation made 474 translations (6 200 pages) and performed about 300 duplications monthly.

7. Library Section

The number of the holdings by the end of the year made 64 017 bibliographic units. The international exchange remained the same 203 partners.

We had 489 orders from 126 places for our service of table of contents on the base of 190 journals.

Our copying machines produced 138 000 duplicates. 27 excess catalogues from the network libraries were further sent to the medical libraries.

We continued to record the research subjects of the Ministry of Health. These data were treated separately, the number of holdings is 3 482.

8. Reprographic Section

This Section duplicated 1 800 000 pages and worked out 19 issues and services.

9. Financial Section

Besides the Information Center, this Section also manages some aspects of financial business of the Ministry of Health (financial affairs of the Health Scientific Council, 2 Schools of extensive training etc).

NYÁRI TOVÁBBKÉPZÉS:
CSILLAGÁSZAT

Main parameters of the activities of National Institute for
Medical Information and Library

	planned in 1986	realized in 1986
1. Number of bibliographies on retrospective literature research (traditional and computerized)	730	394
2. Number of bibliographic data in bibliographies on literature research	46000	25621
3. Number of duplicates of bibliographies on literature research	900	638
4. Number of translations (titles)	720	655
5. Number of translated pages	10000	8096
6. Duplication of translations (titles)	3000	3698
7. Number of pages of duplicated translations	35000	41419
8. Abstracts from Hungarian medical literature	1500	1400
9. Number of subjects in abstracting services (traditional and SDI-profiles)	182	191
10. Number of customers of the abstracting service	1100	1056
11. Number of orders for abstracting service	3100	2844
12. a/ Number of abstracts	4320	4200
b/ Number of data in SDI- service	13500	22557

13. Digest from foreign medical literature	130	144
14. Number of pages of the digests	550	643
15. Number of duplicated digests	850	1044
16. Number of pages of duplicated digests	3300	4735
17. Number of subjects in bibliographic signalling service	80	79
18. Number of customers ordering bibliographic signalling service	620	604
19. Number of orders for bibl. signalling service	2500	2575
20. Number of data provided by "	14000	12626

Library

21. Number of borrowers (books)	550	471
22. Number of documents lent	4000	3881
23. Number of users (in the reading room)	2200	2010
24. Number of documents read in the reading room	4000	3702
25. Number of orders for xerocopy	2400	2403
26. Number of xerocopies	110000	138115
27. Number of duplicates of table of contents	40000	18400
28. Number of microfilm squares	-	-
29. Number of customers ordering microfiches	12	12
30. Number of microfiche orders	130	119

Total Figures of the Institute

31. Types of publications (titles)	10	9
32. Copy numbers of publications	12350	11119
33. Page numbers of publications	5784	3673
34. Number of reproduced pages (printing)	2819124	1861752

NYÁRI
TOVÁBBKÉPZÉS!
STATIKA

Отчет Центрального Института по Медицинской Информации
по работе, проделанной за 1986г.

Годовой бюджет составил 15 384.000. форинтов, расходы составили 14 707.000. фт

План прибыли: 2 700.000.-фт, реализация: 2 600.000.-фт

В Институте работает 53 сотрудника и 4 по совместительству.

Отдел ксерокопирования и складская часть библиотечного отдела переехали в другое здание, полученное Институтом в прошлом году. Таким образом, в старом здании Института на улице Сенткирайи стало несколько просторнее.

1

1. Руководство, дирекция

1-го октября директором Института Министр Здравоохранения назначил д-ра Шандора Фединец.

В Министерстве Здравоохранения, в присутствии директоров библиотек медицинских институтов, заместителей ректоров и представителей библиотечного Отдела Министерства Культуры был представлен проект развития библиотек медицинских институтов компьютерной обработки документации, проводимой в 5 регионах страны. В конце года Государственному Научно-Техническому фонду была предложена конкурсная работа по техническому обеспечению.

Институт регулярно участвовал на заседаниях Государственной Комиссии по Техническому развитию, НИИ Академии Наук Венгрии по применению вычислительной техники, Общества венгерских библиотекарей и Методического центра Библиотечных наук.

На учебу за границу было послано 4 сотрудника Института и 3 сетевых сотрудника. Мы приняли 12 иностранных специалистов.

2. Сетевой и Методический Отдел.

В результате сотрудничества по расширению журнального фонда, в 1986г. было импортировано 2400 наименований журналов в 10 000 экземпляров. Нам удалось заказать и несколько новых журналов, фигурирующих в базе данных Медлайн. Мы посетили 17 библиотек, в том числе и библиотеку, открывшуюся в новом здании городской больницы в г.Сегед, где мы смогли обсудить вопросы, связанные с работой этой библиотеки с главным библиотекарем.

50 человек окончили курсы каталогизации. В сентябре открылись 230-часовые курсы по подготовке библиотекарей-техников для нашей сети.

Большим успехом пользовалось заседание, проведенное совместно с библиотекой медицинского Университета г.Печь (13-е Регионарное заседание медицинских библиотекарей), на которой приняло участие 140 человек. Темой заседания было обсуждение результатов и проблем государственной и местной политики получения журналов, а также некоторые аспекты машинной обработки данных.

Мединформ и объединенный библиографический отдел.

3. За время 11-го заседания системного совета Мединформ была сдана в эксплуатацию медицинско-юридическая информационная система (с центром в г.Братислава, ЧССР. Венгрия также поставляет данные для этой системы). В базу данных под названием МЕДИК, находящуюся в Софии и объединяющую данные журналов, находящихся в странах-членах СЭВ, было введено 36400 новых данных. На основании базы данных, было проведено 10 библиографических исследований и 75 профилей SDI.

В Венгрии (в нашем Институте) функционирует база данных Медпериодик, содержащая около 14000 наименований журналов база данных находится не в нашем институте, а в Государственном Техническом Информационном Институте. На основании имеющихся в Венгрии, но отсутствующих в ISDS журналов, было изготовлено 300 предмашинных форматов, что было зарегистрировано компьютером.

4. В течение этого года были опубликованы "Венгерская Медицинская Библиография" на венгерском и английском языках, Spectrum Pharmaceuticum и Документационный Обзор Лекарственной Терапии.

Объединенный Информационный и документационный отдел.

5. Ретроспективные поиски литературы проводились, в первую очередь на основании базы Медлайн, в то же время возросло число поисков из базы ЭМБАЗ.

Было проведено около 200 библиографических поисков и составлено 81 SDI - профиль. Количество выданных данных - 20.037.

Снизилось количество традиционных ретроспективных поисков (230.)

Библиографическая сигнальная система проводилась по 79 темам: к концу года 600 подписчикам было выдано 12600 библиографических данных. Было подготовлено 114 резюме для медицинских сестер, названия которых были опубликованы в журнале " Egészségügyi Munka " ("Медицинский работник"). В результате мы продали 1044 издания 146 заказчикам. 107 изданий было послано на временное пользование.

Ведется наблюдение по 35 темам для 900 заказчиков, количество заказов - 2500. В течение года было написано 4300 рефератов, которые посылались ежемесячно нашим заказчикам.

Служба переводов подготовила 474 переводов с общим числом страниц 6200. В среднем ежемесячно посылается 300 копий.

7. Библиотечный отдел

Фонд к концу года: 64017 библиографических единиц.

Международная обменная деятельность не изменилась, количество партнеров по обмену составляет 203.

Наши услуги по посылке содержаний журналов были использованы 126 заказчиками, количество заказов на основе 190 журналов составило 489.

Было изготовлено 138000 копий.

Из сетевых библиотек было получено 27 листов лишних документов, распространяемых нами в сети медицинских библиотек.

8. Репрографический отдел

Было копировано 1800.000 страниц, составлено 19 изданий и серий обслуживания.

9. Экономический отдел.

Кроме нашего Института, Отдел ведет финансовые дела Министерства Здравоохранения, например, Научного Совета по Здравоохранению, двух школ повышения квалификации и т.д.

NAPRAKÉSZ
FELDOLGOZÁS

Основные параметры работы Центрального Института по Медицинской
Информации в 1986г.

	запланированное количество в 1986г.	реальное количество в 1986г.
1. Количество ретроспективных поисков литературы (традиционных и компьютерных)	730	394
2. Количество данных ретроспективных библиографий	46.000	25.621
3. Количество копий листов ретроспективных поисков	900	638
4. Количество переводов	720	655
5. Количество переведенных страниц	10.000	8.096
6. Копии переводов	3.000	3.698
7. Количество страниц копий переводов	35.000	41.419
8. Рефераты венгерской литературы	1.500	1.400
9. Количество тем селективной диссеминации информации (традиционными и компьютерными методами).	182	191
10. Количество заказчиков по тем селективной диссеминации информации	1.100	1.056
11. Количество заказов тем селективной диссеминации информации	3.100	2.844
12. а/. рефераты по наблюдаемым темам	4.320	4.200
б/. количество данных в результате компьютерного селективного диссеминация информации	13.500	22.557

13. резюме	130	144
14. Количество страниц резюме	550	643
15. Количество их копий	850	1.044
16. Количество страниц их копий	3.300	4.735
17. Количество тем сигнальной информации	80	79
18. Количество заказчиков тем сигнальной информации	620	604
19. Количество заказов на тем сигнальной информации	2.500	2.575
20. Количество данных, выданных по ходу сигнальной информации	14.000	12.626
<u>Библиотека</u>		
21. Количество читателей (книги)	550	471
22. Количество выданных документов на дому	4.000	3.881
23. Читавшие в читальном зале	2.200	2.010
24. Количество документов, читаемых в зале	4.000	3.702
25. Заказы на изготовление копий	2.400	2.403
26. Количество изготовленных копий	110.000	138.115
27. Копии содержания журналов	40.000	18.400
28. Кадры микрофильмов	-	-
29. Количество заказчиков микроарт	12	12
30. Количество заказанных микроарт	130	119
<u>Всего по Институту</u>		
31. Количество изданий	10	9
32. Экземпляры изданий	12.350	11.119
33. Количество страниц	5.784	3.673
34. Количество размноженных страниц	2.819.124	1.861.752

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Közlemények - Hírek

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

F.é. június 25-én befejeződött az OIK negyedik könyvtár-kezelői tanfolyama. Az államvizsgát 15-en tették le.

xxx

Az Országos Tudományos Kutatási Alap információs infrastruktúra fejlesztésére kiírt pályázatának könyvtári hálózatunk az egyik nyertese. Még 1987-ben a regionális központok, a hálózati központ és a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Központi Könyvtára IBM/PC/AT típusú számítógépet kap. A svájci Bernben lévő Medline adatbázishoz való közvetlen hozzáférés kiépítésén kívül a regionális központok feladata a saját adatbázis készítés is lesz, ami a regionális dokumentumvagyon megegyezés szerinti részének azonos módszerrel történő feldolgozását jelenti. A cél: a könyvtárak közötti kapcsolatok erősítése, az állományokról adott információk meggyorsítása és pontosabbá tétele.

xxx

1987. október 12-15. között tartotta Budapesten a Medinform Rendszertanácsa 12. ülését, amelyen a 6 európai együttműködő ország képviselőin kívül részt vettek a kubai orvostudományi információs rendszer szakemberei is.

Ara: 60.- Ft

